

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

ANUL VIII » NR. 309 » 9 – 15 aprilie 2011 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

SCRISOARE
PENTRU MELOMANI

Simply Mozart?

Victor Eskenasy

„Simply Mozart? Poate, dar sînt convins că, peste ceva ani, Alexandru Tomescu va reînregistra aceste concerte, interpretîndu-le, desăvîrșindu-le altfel simplitatea.”

ÎN » PAGINA 13

Silviu Purcărete rezolvă ECUAȚIA CARAGIALE

Actrița Ofelia Popii
în *D'ale Carnavalului*,
în regia lui Silviu Purcărete

Regizorul Silviu Purcărete a revenit la Teatrul Național „Radu Stanca” din Sibiu, pentru a monta al șaptelea spectacol cu artiștii de aici: *D'ale Carnavalului*. Premiera a avut loc pe 1 aprilie.

Citiți un gupaj realizat
de Veronica D. Niculescu
ÎN » PAGINILE 8-9
și cronică Oltiței Cîntec
ÎN » PAGINA 15

CRISTIAN PETCU REACȚIONEAZĂ LA
DECLARAȚIILE EDITORILOR DIN „SDC”:

„Ce-am făcut eu la AFCN nu a mai făcut nimeni”

„Ce gîlceavă există la Administrația Fondului Cultural Național? Editorii, de cînd au văzut că bugetul pentru carte e anul acesta de 3,4 milioane de lei, au lăsat-o baltă cu scandalul. Criterii ambigue? Păi, cei care le reclamă sînt aceiași care le-au creat”, e replica directorului AFCN Cristian Petcu la ancheta publicată în urmă cu trei săptămîni de „Suplimentul de cultură”.

Citiți un articol de Răzvan Chiruță
ÎN » PAGINILE 4-5

WWW.SUPLIMENTULDECULTURA.RO

» Urmărește și comentează articolele din ediția tipărită a revistei și cele mai proaspete știri din actualitatea culturală

Radu Pavel Gheo: „Ecologismul a devenit pe de o parte o afacere bună și pe de altă parte un cult rigid și dogmatic, ce riscă să uite exact scopul său nobil dintru începuturi: o lume mai bună pentru om, nu împotriva lui“.

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Cu palmele curate

Lucian Dan Teodorovici

Trăind într-o țară în care totul este pus sub semnul întrebării, sînt nevoit să-mi încep textul așa: decembrie '89 m-a prins undeva în preadolescență, abia trecusem de paisprezece ani. Așa încît, pentru a le fi clar „dubitativilor“ de profesie, n-aveam cum să fiu luat în calculele Securității (deși excepții, din cîte am putut afla cu toții, au existat și la vîrste foarte fragede). Spun asta întrucît articolul va fi interpretat de unii, deși nu vor avea deloc dreptate, ca o pledoarie pentru cei „deconspirați“. Iar dacă acei unii îl vor simți drept pledoarie, se vor întreba, piperînd întrebarea cu un răspuns personal, de ce fac asta.

Abordarea mea are un cu totul alt scop. Sînt la fel de revoltat

precum mulți alții de masa imensă de informatori, de oameni care s-au pus singuri la dispoziția Securității, de multe ori în scopul de a parveni. Sînt revoltat și față de cei care au cedat nu sub povara vreunei spaimi, nu de teama vreunor repercusiuni la adresa familiei, ci pur și simplu dintr-un mărunt interes personal. Cred însă, pe de altă parte, că moda deconspirațiilor din ultimii ani a ajuns la nivelul unei nedreptăți făcute multor oameni. Mass media prezintă totul într-o crasă lipsă de nuanțe. Numele unor oameni respectabili prin munca lor de o viață sînt strivite azi de „verdictul de colaborator“, neinteresînd pe nimeni să mai înțeleagă cauzele sau contextul.

Mai concret, observ de o vreme efortul unor ziare de a

obține nume de informatori. CNSAS-ul lucrează de zor pentru a le oferi materie primă. Iar cînd pescuiesc vreun nume important, ziarele cu pricina își fac deschiderea cu fotografia mare a „deconspiratului“, trîntindu-i la pămînt orice alte realizări de zeci de ani, acoperindu-le cu un cuvînt cutremurător: *colaborator*. Un cuvînt ce-i poate fi asociat aceluși om (repet: fără ca nimeni să se străduiască să înțeleagă motivele sau contextul, care de multe ori pot fi dramatice) pentru o perioadă extrem de scurtă, preț de două-trei note puse sub vreun nume de cod sau, spre a fi în trend, sub un nickname. Cumva, îndrăznesc în calitatea mea de cititor să cred că e nedrept să supui o întreagă viață unei erori. Altcumva, mi se face silă să accept că,

din dorința unor ziariști sau chiar pseudoziariști (unii dispuși și azi să-și vîndă sufletele pentru mult mai puțin) de a avea subiect de primă pagină, niște oameni cu o activitate complexă, care ar avea măcar dreptul la nuanțe, sînt așezați fără nici o tresărire de conștiință sub ghilontina publică, la cheremul unor justițiar ce-și exprimă curajul și lăturile pe forumurile acelor ziare sub nickname. Sau, ca să traduc, sub un nume de cod.

Și mai este un aspect. Majoritatea celor „deconspirați“ în ultima vreme sînt oameni de cultură, de artă. Așa încît simt nevoia, păstrînd proporțiile, să aduc în discuție un text, pe care l-am citit în „Money Express“, scris de Mario Vargas Llosa, cel mai recent laureat al Nobelului pentru Literatură, despre Louis-Ferdinand Céline, un uriaș scriitor, om ale cărui păcate, la rîndu-le uriașe, sînt azi larg cunoscute de public: antisemit înverșunat, colaboraționist al naziștilor, instigator la crime

în masă prin unele scrieri ale sale. Iar Llosa își începe astfel articolul: „Céline a fost o lepădătură din punct de vedere politic. În anii '60 i-am citit diatriba *Bagatelles pour un massacre* și mi-a venit să vomit în fața acestui ticălos plin de ură, ocări și intenții homicide împotriva evreilor“.

Tot Llosa continuă însă, referindu-se la decizia Guvernului francez de a renunța la celebrarea centenarului scriitorului: „Trebuie totuși spus că Céline a fost un scriitor extraordinar, cu certitudine cel mai important romancier francez al secolului XX... Nu există în literatura franceză modernă nimic comparabil ca originalitate, forță expresivă și bogăție creatoare cu cele două capodopere ale lui Céline: *Călătorie la capătul nopții* și *Moarte pe credit*... Decizia Franței pare a presupune că, pentru a fi recunoscut drept un scriitor bun, trebuie să scrii cărți bune, dar să fii și un cetățean, și un om bun.

Adevărul e că, dacă așa ar sta lucrurile, doar cîțiva scriitori ar corespunde acestei cerințe. Există unii care îndeplinesc această calitate, dar majoritatea păcătuiesc, avînd aceleași firi mizerabile, aceleași tare și vicii ca și oamenii obișnuiți“.

În ceea ce-l privește pe Céline, aproape că nu mai e loc de nuanțe. Chiar și așa, istoria literaturii l-a salvat ca scriitor. În ceea ce-i privește pe artiștii noștri „deconspirați“, îmi permit să cred totuși că nuanțele ar fi obligatorii. Și că, deși vinovați, dacă tot avem nevoie de procurori publici, parcă un soi de respect pe care li-l datorăm în ultimă instanță ne-ar impune ca acești procurori să nu fie doar o masă de jurnaliști avizi de publicitate și de comentatori „curajoși“ de pe forumuri. Dacă acești oameni își merită palmele, iar unii dintre ei chiar le merită, măcar să vină din partea acelor puțini care, ridicîndu-se prin realizări la nivelul lor, au reușit să-și păstreze și mîinile curate.

TEO

GHEO

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Ora liniștirii conștiințelor (II)

Radu Pavel Gheo

Cum spuneam săptămîna trecută, a-nuala Oră a Pămîntului din martie, deși generoasă în intenție, mi se pare în continuare păguboasă. Știu, scopul ei este de „a trezi conștiințe“; doar că ea nu va face altceva decît să le liniștească. Îmi seamănă prea tare cu o acțiune propagandistică de odinioară, ce trebuie „bifată“, ca după aceea să-ți poți vedea de treabă liniștit. Eventual pînă la următoarea acțiune. Ora Pămîntului e un bun catalizator al ipocriziei.

Lupta pentru salvarea planetei implică, la cealaltă extremă, și o doză de fanatism care s-ar putea dovedi chiar mai dăunătoare decît falsa implicare. Însăși sintagma „lupta pentru salvarea planetei“ trimite la oximoronicile clișee propagandistice comuniste de tipul „lupta pentru pace“. Nu e o exagerare și nici o dovadă de monomanie: ecologismul militant din ultimii douăzeci de ani a fost sprijinit puternic de stînga comunistă, rămasă fără obiectul „luptei“ după căderea Uniunii Sovietice. Ecologismul a fost încă dinainte de 1989 o mișcare de stînga, anticapitalistă și antiglobalistă, cu puternice accente antiamericane, căci sovieticii nu puteau pierde o asemenea oportunitate. După căderea

comunismului, mișcarea a păstrat aceste tendințe – fie din inerție, fie pentru că fac deja parte din tradiția ei. Țelurile etice au ajuns să fie copleșite de militantismul politic, iar infuzia de activiști dinspre extrema stîngă au accelerat derapajul spre fanatism.

Cînd spun „fanatism“, nu vreau să spun că mișcările verzilor riscă să devină intolerante, violente și periculoase pentru stabilitatea socială. Dar nici nu exclud cu totul o asemenea posibilitate. Între indiferența față de viitorul lumii și radicalismul ecologist există o aurită cale de mijloc, pe care ecologiștii nu par a fi în stare să se păstreze în marșul lor spre o lume mai bună. Le-ar fi și greu, de vreme ce împărtășesc cu comunismul o viziune milenaristă (din fericire, nu una comună) și profetismul apocaliptic. Apoi, cel puțin la cîteva curente din mișcarea verzilor există tendința de a transforma o mișcare civică într-un soi de religie laică, unde Mama Pămînt este zeiță supremă, iar oamenii sînt fiii ei neascultători și inconștienți.

Exagerările unei mișcări globale o pot discredita cu ușurință, în ciuda scopurilor ei nobile. Și ar fi păcat. Uneori exagerările sînt doar caraghioase, ca în cazul unui studiu excesiv de

mediatizat, care anunța că rigiiturile și pîrîiturile vacilor contribuie în mod semnificativ la accentuarea efectului de seră, prin eliberarea în atmosferă a unei cantități masive de metan.

(Bineînțeles că în scurt timp s-au conceput și niște diete alimentare speciale pentru vaci, care să reducă cantitatea de gaze poluante eliminate de biete animale prin față și prin dos.) Îmi pare rău, dar mi se pare stupid. Pe undeva scopul nobil al apărării mediului s-a transformat într-o obsesie patologică. Iar altelei astfel de exagerări devin periculoase. La sfîrșitul lunii martie, pe fondul vilvei iscate de accidentul de la centrala nucleară japoneză din Fukushima, la sediul Swissnuclear, o federație a cîtorva companii ce exploatează centrale nucleare în Elveția, a explodat o scrisoare capcană ce a rănit doi oameni. E ușor de imaginat ce fel de convingeri avea expeditorul ei.

Astfel de lucruri mă fac să privesc cu circumspecție avertismentele tot mai numeroase – și adesea exagerate – ale diverselor organizații de mediu. Ecologismul a devenit pe de o parte o afacere bună și pe de altă parte un cult rigid și dogmatic, ce riscă să uite exact scopul său nobil dintru începuturi: o lume mai bună pentru om, nu împotriva lui.

SUPLIMENTUL LUI JUP

SCRIITORUL MIHAIL VAKULOVSKI PREGĂTEȘTE UN NOU ROMAN

În așteptarea rockmanului

Interviu realizat
de Veronica D. Niculescu

Dragă Mihai, să începem cu... viitorul. În curând, la Editura Cartea Românească, o să apară romanul tău, Tovarăși de cameră. Student la Chișinău. Sau, cum îi spui tu, rockmanul. Pentru cei care nu au citit fragmentele deja postate de tine pe blog sau în revista „Tiuk!”, despre ce e vorba în carte?

Student la Chișinău e primul rockman din trilogia *Tovarăși de cameră* (care, de fapt, e un roman sută la sută și poate fi citit și fără ce va urma). O trilogie prin care trece Prutul, prima parte fiind despre studenția chișinăuiană a personajului-narator, „tema” trilogiei fiind colegii lui de cameră din timpul studiilor. Personajul homodiegetic ține scheletul *Tovarășilor...* (în jurul lui învîrtindu-se cu grație celelalte personaje, întâmplări, idei), el face facultatea la Chișinău exact în perioada marilor schimbări sociale, 1989-1993 (primul volum), apoi urmează trei ani de muncă (perioada de tranziție, când are loc trecerea dintr-o parte a Prutului în cealaltă parte); celălalt, al treilea volum, cuprinzând perioada doctoratului la București. Două țări frățeste, două lumi atât de apropiate și totodată atât de diferite, lectura rockmanului te distrează, dar te și pune pe gânduri, te face să te încrunți, dar și să izbucnești în râs, îți face dor de locuri și de (unele) personaje (muulte și pline de viață), există întâmplări reale, cum ar fi mitingurile de la Chișinău, personaje și situații reale. Un antibildungsroman existențial, scris cu umor și ironie, într-un

limbaj viu, autentic, cu elemente de roman epistolar, realist, istoric, naturalist, despre o lume plină de viață...

Care au fost cele mai mari dificultăți în scrierea cărții?

Rockmanul s-a scris repede, pentru că l-am gândit la milimetru înainte să încep scrierea propriu-zisă, acum 15-16 ani. De atunci am încheierea tuturor celor trei rockmane și a trilogiei (care așa vor rămîne, cred), aveam scheletul și substanța, doar a trebuit să fac legăturile și să-i găsec stilul, apoi a urmat munca la masa de scris, pentru care un prozator trebuie să aibă condiție fizică, dacă vrea ca rezultatul să fie unul puternic. Între timp am lucrat la stilistică și am eliminat foarte multe fragmente, m-a durut, dar m-am gândit în primul rînd la cititori. Cel mai greu mi-a fost să găsec mai mult timp liber deodată pentru a munci la finisarea cărții, asta chiar a fost o problemă.

În ce măsură ai simțit că te-au ajutat cărțile traduse, în momentul când te-ai așezat să scrii la romanul tău?

Nu m-au influențat absolut deloc, pentru că am scris *Tovarășii...* cu mult înainte să fi tradus ceva! Traducerile au venit după aceea, chiar dacă volumele traduse au fost publicate imediat, pe când abia acum m-am hotărît – pe neașteptate și pentru mine, și pentru personajele rockmanului – să dau la tipar prima parte a trilogiei. Apropo de traduceri, tot munca traducerii m-a împins spre asta. Eram în mini-concediul de iarnă, pe care l-am folosit pentru traducere, doar că obosisem atât de tare, încît n-am mai vrut să traduc și mi s-a făcut o poftă imensă de

scris (știi că știi cum e să-ți vină să scrii atunci cînd traduci... e un fenomen... uman, nu cred că numai mie mi se întîmplă să vreau să fac altceva cînd trebuie să faci ceva anume...). Nu mai aveam prea mult timp pentru a intra într-un proiect neterminat, așa că am început să re-citesc *Tovarăși de cameră. Student la Chișinău*, care era gata-gata, inclusiv redactată. Ei, n-am putut să mă mai desprind din atmosfera aia, în care am intrat imediat. Așa că l-am mai refăcut o dată și, pentru că de data asta chiar am fost mulțumit, l-am trimis Mădălinei Ghiu, redactorul-șef al Editurii Cartea Românească, și numai așa a fost posibilă publicarea *Tovarășilor...* – și datorită domniei sale...

Apariția romanului va veni foarte repede după lansarea volumului Portret de grup cu generația „optzeci” (Poezia). Ce îți face plăcere cel mai mult să scrii?

E vorba de plăceri diferite, chiar dacă tot despre scris e vorba... Apropo, n-am terminat *Student la Chișinău* acum 15 ani pentru că am venit la București la doctorat și a trebuit să-mi scriu teza de doctorat, adică exact *Portretul...* Dar dacă nu veneam la doctorat nu ar fi existat a treia parte a *Tovarășilor...*, așa că toate se întrepătrund și se cuprind... Acum mă gândesc că poate din cauza asta a ieșit *Portretul...* atât de artistic, că eram cu gîndul și la *Tovarășii...*, cine știe... Da, recunosc că mi-au făcut mare plăcere scrierea, rescrierea și citirea celor două lucrări și mi-au spus și cititorii că au avut o mare plăcere la lectură, ceea ce mă bucură de-adevărata.

„DACĂ SCRII FAIN, NU VEI RĂMÎNE NEPUBLICAT”

O să pun întrebarea despre timp... Totuși, cum reușești să îți împarți timpul? Și poți face niște pronosticuri personale pentru ceea ce mai urmează în acest an? Care sînt planurile, speranțele?

Pentru un scriitor, important e să scrie, să fie chinuit de actul artistic al scrierii, să fie obsedat de ceea ce scrie în acel moment, de subiect, de personaje, de situațiile în care-l trag propriile personaje, de starea și atmosfera cărții. Abia după aceea – după ce e mulțumit de rezultatul final – se poate gîndi la publicare, deși asta nu ar trebui să fie treaba lui. Dacă scrii fain, în mod normal nu vei rămîne nepublicat, fie pe hîrtie, fie pe internet. Am și eu „la sertar” cîteva cărți terminate, așa cum ai și tu, și frate-meu, și tata, și toți prietenii mei scriitori. Am și cîteva proiecte în lucru, și cîteva în cap, așa că nu se știe ce-o să aducă anu’. Va apărea cu siguranță rockmanul (la C.R.), cartea de interviuri cu tinerii dintre milenii trebuie să apară la CDPL, al doilea volum al *Portretului...*, cel de interviuri, se pare că va fi editat tot în 2011, la aceeași editură, datorită editorului Ioan Cristescu și scriitorului Cosmin Perța, care e redactorul principal al Editurii Tracus Arte... Aștept răspuns și în legătură cu alt rockman, *Bibliotecă*, și cam atît... deocamdată... Și va apărea sigur și *În gura foametei*, cartea de interviuri a lui tata cu supraviețuitorii foametei de după cel de-al doilea război mondial, pe care o așteptăm de vreo 10 ani... Restul cărților semnate VAKULOVSKI în 2011 îi vor aparține lui frate-meu.

Top 10+

CĂRȚI PENTRU
TOATE BUZUNARELE

va urma...

POLIROM
www.polirom.ro

CAPODOPERE ALE LITERATURII DE PRETUTINDENI ÎNTR-O
COLECȚIE A CELOR MAI ÎNDRĂGITE BESTSELLERURI

CRISTIAN PETCU REACȚIONEAZĂ LA DECLARAȚIILE EDITORILOR DIN „SDC”:

„Ce-am făcut eu la AFCN nu a mai făcut nimeni”

„Ce gîlceavă există la Administrația Fondului Cultural Național? Editorii, de cînd au văzut că bugetul pentru carte e anul acesta de 3,4 milioane de lei, au lăsat-o baltă cu scandalul. Criterii ambigue? Păi, cei care le reclamă sînt aceiași care le-au creat”, e replica directorului AFCN Cristian Petcu la ancheta publicată în urmă cu trei săptămîni de „Suplimentul de cultură” cu titlul – „Criterii ambigue și o nouă gîlceavă înaintea noii sesiuni de finanțare”.

Răzvan Chiruță

Nemulțumit de acuzațiile aduse de cîțiva editori instituției pe care o conduce din 2009, Cristian Petcu a ținut să facă noi precizări privind modul cum a funcționat în ultimii ani relația dintre Administrația Fondului Cultural Național (AFCN) și editorii de carte. Managerul afirmă că normele după care se finanțează în prezent proiectele editoriale, blamate acum de majoritatea asociațiilor de carte, au fost create

după indicațiile date chiar de acestea. Pentru a-și susține afirmațiile, Cristian Petcu ne-a arătat mai multe procese verbale ale unor dezbateri dintre cele două părți, care au avut loc în perioada 2006-2007, cînd director era Andreea Grecu, dar și anul trecut. „Spre exemplu, iată ce scrie în documentul cu concluziile discuției din 28 iunie 2010: «A participat la întrînire reprezentantul Uniunii Editorilor de Carte, domnul Claudiu Istrate». Domnul Istrate este vehement pe o chestiune careia i-a dat viață”, acuză directorul AFCN.

Cristian Petcu citează și alte asemenea hîrtii. „Domnului Claudiu Istrate, Uniunea Editorilor din România. Stimate domn, vă transmit materialul draft conținînd concluziile întrînirii de la Ministerul Culturii și Cultelor. Așteptăm completările dumneavoastră pentru finalizarea materialului pentru publicare». Iar completările au fost trimise, pentru că eu funcționez acum după ce au făcut ei în 2006”, precizează managerul.

„Am cîștigat războiul cu Loteria Națională”

Cristian Petcu mai susține că, de fapt, toate acuzele la adresa AFCN sînt nu doar nefondate, dar și făcute cu rea intenție. Mai ales că anul acesta bugetul pentru finanțarea cărților s-a dublat. „Ce-am făcut eu la AFCN nu a mai făcut nimeni. De la 1,8 milioane de lei, cât a fost subvenția în 2010, să ajungi la 3,4 milioane de lei, pe criză, cred că aici se văd calitățile manageriale. Editorii nu au beneficiat niciodată de atîția bani. Și ceea ce nu știu ei este că noi am cîștigat războiul cu Loteria Națională, ceea ce este decisiv pentru existența AFCN-ului. Știți

de ce? Doar pentru luna februarie au virat 1,64 milioane de lei, adică 2% pentru Fondul Național Cultural, cum prevede legea. Acest lucru a fost realizat doar în mandatul meu. Și se luptă AFCN cu Loteria de ani buni”, a menționat Cristian Petcu.

Managerul nu înțelege, de asemenea, de ce sînt nemulțumiți editorii de proiectele desemnate cîștigătoare în anii trecuți, cît timp selecția a fost realizată de comisiile cu evaluatori numiți tot de ei: „Avem un consiliu care validează comisiile, iar experții sînt propuși de asociațiile editorilor. Nu vin eu cu o masă amorfă de nume și îi fac experți. Nu, aceștia provin din rîndurile lor”. „Cît privește acuzația că au fost selectate foarte multe lucrări cu caracter local sau regional, cum ar fi monografiile ale Hunedoarei, Iașului sau Transilvaniei, Cristian Petcu a răspuns că evaluatorii nu fac decît să respecte regulamentul de concurs care prevede „abordarea unor teme și motive culturale care vizează diferențele și diversitatea culturală”. „Dacă cei nemulțumiți au curajul și lipsa de eleganță să pună la îndoială niște capacități ale unor profesioniști, este doar treaba lor. Dar eu v-am arătat că editorii au participat la redactarea acestui sistem birocratic și păgubos, după cum îl numesc ei înșiși. Nu există criterii ambigue la noi. A, că vrei să transformi AFCN-ul într-o slujnică de-a ta, nu se poate. Cel puțin nu în mandatul meu. Le-am spus: «Mai lăsați-mă, domnule, cu telefoanele, cu Vrem și noi să vă vedem». Ce să fac acum, să trec peste sistemul de evaluare și să intervin pentru ăla? Nu se poate. Avem niște comisii, un concurs deschis, eu nu fac atribuiri cum vor ei, că ei asta vor.”

Concluzia lui Cristian Petcu este că, din contră, AFCN trece acum prin

Bani pentru nimic

Nu sînt mai mult de trei ani de cînd cuvinte precum „criză” sau „recesiune” erau, pentru România, povești vechi din manualele de istorie și de economie. Atunci, parlamentarii votau cu trei mîini măriri aberante și populiste de salarii, iar televiziunile cu punga largă se băteau, pe sume colosale, să cumpere drepturile de televizare ale Ligii I la fotbal. Nu s-au scurs mai mult de o mie și ceva de zile de cînd Dumitru Dragomir, starostele șmecher al campionatului

românesc, zîmbea satisfăcut c-a reușit să vîndă extraordinar de bine o imagine ușor intrată la apă a fotbalului autohton. O imagine care se hrănea, încă, din performanțele internaționale din 2006 ale celor două echipe ce jucaseră un sfert de finală în demult dispăruta Cupă UEFA.

Astăzi, măcar în privința drepturilor de televizare, s-a făcut întrucîtva dreptate: strînse cu ușa de criza economică și de micșorarea dramatică a pieței de

publicitate, canalele românești au spus „pas!” la două treimi din oferta Ligii Profesioniste. Asta e explicația de suprafață, detectabilă, ca Marele Zid, de pe Lună. Explicația de profunzime e legată de un alt cuvînt-cheie: „țepă”. E o țepă pe care televiziunile românești au îmbrățișat-o voios în 2008, gîndindu-se, probabil, că fotbalul se hrănește dintr-o alchimie secretă, ce generează bani cu căruța. Sumele absolut aiuritoare vehiculate atunci

nu s-au întors în conturile trusturilor de presă sau ale operatorilor de cablu. Mai mult, unii dintre aceștia din urmă – vezi cazul RCS-RDS – au mai făcut și investiții adiționale, lansînd cu tam-tam posturi de sport care, astăzi, „beneficiază” de audiențe pe care e mai bine să le treci la capitolul „confidențial”.

Recenta licitație pentru drepturile de televizare ale partidelor de fotbal nu a făcut decît să readucă lucrurile la normalitate. Și, în același timp, să oficializeze, indirect, ceea ce vedem cu toții de cîțiva ani încoace: fotbalul nostru seamănă cu

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

un ziar ce nu reușește să se „dea” la tarabă, decît dacă vinde și altceva în afara conținutului său de bază. Dacă ziarul se vînd pentru concursuri sau pentru cărți, fotbalul se vinde pentru scandalurile din jurul său. Scandalurile însă au un efect parșiv: te hrănesc intens doar pentru o scurtă perioadă de timp și nu consolidează ceea ce oamenii de marketing spun că se cheamă „valoare de brand” și

„valoarea resurselor umane”. Cu alte cuvinte, fotbalul românesc nu și-a cîștigat nici un capital de încredere în rîndul pasionaților săi. E ca atunci cînd consumatorii recunosc cu ușurință un iaurt aflat pe raftul unui supermarket, de cînd au aflat că „specialiștii” din fabrică scapă coji de semințe în recipient. Îl recunosc fără probleme, vorbesc despre el pe acasă, dar nu l-ar cumpăra nici bătuți.

» **Managerul AFCN nu înțelege de ce ar fi nemulțumiți editorii de proiectele desemnate câștigătoare în anii trecuți, cât timp selecția a fost realizată de comisii cu evaluatori numiți tot de ei.**

una dintre cele mai faste momente ale existenței sale. „Noi eram la un pas de desființare în 2009-2010, pentru că nu vroia Ministerul să ne mai dea subvenție. Până la urmă, ne-a dat câte puțin, dar le-am explicat că așa nu mai merge. Eu pînă cînd nu am obținut promisiunea ministrului Culturii, încă

din vara lui 2010, că îmi va da bani să fac treaba aici, nu m-am lăsat. Și uite că am obținut dublarea bugetului pentru carte, de exemplu. Ce dovadă mai clară de eficiență?”

NU EXISTĂ O DEZBATERE REALĂ

„Cam tot ce am propus noi privind normele și metodologiile de funcționare a AFCN au fost respinse”, afirmă Claudiu Istrate, director executiv al Uniunii Editorilor din România (UER), unul dintre principalii acuzați de către directorul Cristian Petcu. „Participarea reprezentanților asociațiilor de editori la cele patru-cinci întâlniri cu delegații AFCN nu înseamnă că ne-am declarat de acord cu acele norme și metodologii. Eu sînt acuzat că «am participat la crearea acestui sistem birocratic și păgubos», cînd de fapt am criticat vehement criteriile și procedurile de concurs propuse de AFCN”, răspunde directorul executiv UER.

Claudiu Istrate este de părere că bilanțul AFCN de la înființare pînă acum nu este unul de

lăudat. „Cristian Petcu încearcă să pozeze în luptătorul cu șmecheri, găști de edituri hrăpărețe și agasante, care nu mai au acces la butoiul cu miere, dar eludează rezultatul celor cinci ani de sprijin editorial «marca AFCN»: numeroase proiecte editoriale nesemnificative, alese pe criterii îndoielnice, care ocupă și acum depozitele editurilor și librăriilor, eliminarea pe nedrept a unor cărți și reviste valoroase care puteau îmbogăți patrimoniul bibliotecilor.” Claudiu Istrate crede că în continuare în regulamentul de concurs pentru acordarea de subvenții pentru carte există criterii ambigue, „dar nu s-a dorit o dezbatere reală, iar de analize și evaluări comune, nici vorbă, deși le-am cerut de nenumărate ori”.

PROMOVAREA CULTURII SCRISE, O LEGISLAȚIE AMBIGUĂ

Directorul AFCN, Cristian Petcu, ne-a pus la dispoziție adresa 113, despre care afirma în articolul din 19 martie 2011 că a trimis-o Federației Editorilor din România. Documentul, de cinci pagini, arată că domeniul de carte din cadrul Administrației Fondului Cultural Național este nevoit să funcționeze „pe fondul unei legislații ambigue” și, prin urmare, se impun „elaborarea unei strategii naționale de organizare și finanțare a culturii scrise”, precum și „reglementarea modalității de a acorda sprijin financiar editorilor, pe criterii care să aibă la bază principiile de liberă concurență, transparență și neretroactivitate în acord cu nevoile de consum cultural ale pieței editoriale românești”.

Ediția 306 a „Suplimentului de cultură” a fost una „cu gilceavă”

Ce au declarat editorii de carte în articolul „Criterii ambigue și o gilceavă înaintea noii sesiuni de finanțare”, publicat în „Suplimentul de cultură” din 19 martie:

- » „Procedura de selecție a cărților este păguboasă, greoaie și mincinoasă. După ce trec printr-o evaluare realizată pe criterii discutabile și contestate sistematic de noi, editorii care au obținut finanțări sînt siliți să realizeze proiectele într-o perioadă foarte scurtă, apoi să le deconteze într-o echilibristică financiară ce îi umilește și îi obligă la ilegalități.” – adresă a Federației Editorilor din România (FER) către AFCN
- » „E o birocrație îngrozitoare și total ineficientă. Iar principiul de finanțare este greșit. Dacă ar fi niște fonduri pentru proiecte monumentale, care într-adevăr să reprezinte națiunea română, jos pălăria. Dar ei (AFCN – n.r.) nu fac decît să rezolve niște relații și cunoștințe sau edituri de apartament care capătă

speranța că primesc fonduri de la stat.” – Mihai Penescu, copreședinte FER.

» „Legea promovării culturii scrise prevede clar că AFCN acordă sprijin prin comandă de stat. Dacă regăsiți cuvintele astea în regulamentul lor actual, eu îmi dau salariul pe o lună.” – Claudiu Istrate, directorul executiv al Uniunii Editorilor din România.

» „Problema nu ține de valoarea subvențiilor, ci de felul cum se distribuie. Dar acum se aplică o nouă grilă, să vedem ce iese. Dacă sînt finanțate tot cărțuții de care n-a auzit nimeni, pentru că sînt niște aranjamente între X și Y, atunci e clar că nu merge.” – Grigore Arsene, președintele Asociației Editorilor din România.

GALA PREMIILOR UNITER

UNITER

ediția a XIX-a

Luni, 18 aprilie 2011 ora 21:00
în direct pe
TVR1, Radio România Cultural
www.tvr.ro, www.uniter.ro

TVR

John Cheever – Povestiri.

Integrala prozei scrise

După proiectele dedicate laureaților Nobelului literar Samuel Beckett și Saul Bellow, Editura Polirom continuă seria volumelor de „integrală a prozei scurte” cu John Cheever. „Suplimentul de cultură” publică o povestire din volumul care va apărea în curînd în colecția „Biblioteca Polirom”, în traducerea lui Ciprian Șiualea.

– Fragment –

Gheridonul

O, urâsc bărbații mici și nu o să mai scriu nimic despre ei, dar în trecere aș vrea să spun că așa e fratele meu Richard: mic. Are mîini mici, picioare mici, talie mică, copii mici și o nevastă mică, iar cînd vine la cocktailurile noastre se așază pe un fotoliu mic. Dacă deschizi o carte de-a lui o să-i găsești numele, Richard Norton, inscripționat pe pagina de gardă, cu scrisul lui foarte mic. După părerea mea, emană o aură dezagustătoare de micime. E de asemenea răsfățat, iar cînd te duci la el acasă mîncînd mîncarea lui, din farfuriile lui și cu argintăria lui, și da-că faci

vreun comentariu despre regulile capricioase și vulgare ale casei sale trebuie să te consideri norocos dacă mai capeti niște brandy de-al lui, așa cum cu treizeci de ani în urmă te duceai la el în cameră să te joci cu jucăriile lui, după toanele lui, și să primești un pahar din suc de lui. Unii oameni nu își trăiesc pasiunile ca pe niște aventuri, ci ca pe niște spectacole. Nu par să se îndrăgostească și să își facă prieteni, ci să distribuie roluri de bărbați, femei, copii și cîini într-o piesă de teatru captivantă pe care au fost însărcinați s-o pună în scenă în clipa nașterii lor. Asta se vede mai ales la cei a căror distribuție e limitată de un buget emoțional subțire. Interpretarea slabă atrage atenția asupra piesei. Actrița din rolul ingenuiei e prea bătrînă. La fel și principalul rol feminin. Cîinele e dintr-o rasă greșită, mobila nu se potrivește, costumele sînt zdrențuite și cînd se toarnă cafea ibricul pare să fie gol. Dar spectacolul provoacă tot atîta groază și milă ca și alte producții mai grandioase. Privindu-l pe fratele meu am senzația că a adunat o distribuție de mîna a doua și că joacă, probabil pentru eternitate, rolul unui copil răsfățat.

În familia noastră există tradiția de a ne dedica cele mai profunde resurse emoționale moștenirii – de a ne însuși seturi de veselă înainte ca testamentul să fie elucidat, de a ne bate pe covoare și de a rupe relații de rudenie din cauza fotografiilor de răchită. Povestile despre cîte un atașament ciudat față de un obiect – un castron de supă sau un gheridon – par să se reducă pînă la urmă la textura obiectului însuși, la smalțul porțelanului sau la lacul lemnului, și să producă acele sentimente de frustrare pe care eu, cel puțin, le încerc atunci cînd aud muzica unui clavecin. Ultima înțîlnire dintre mine și fratele meu a implicat un gheridon. Din cauză că mama noastră a murit pe neașteptate, iar în testament exista o clauză ambiguă, unele din bunurile familiei au ajuns la verișoara Mathilda. Are peste nouăzeci de ani și vîrsta pare s-o fi vindecat de lăcomia ei. Ne-a scris, mie și lui Richard, spunîndu-ne că dacă vrem ceva din ce are ea ni-l oferă cu plăcere. I-am scris că aș vrea gheridonul. Mi-l aminteam ca pe un mobilier grațios, cu picioare arcuite, ornamente masive de bronz și furnir de culoarea pieii de Cordoba. I-l cerusem doar cu jumătate de gură. Nu mă interesa prea mult, dar se pare că pe fratele meu da. Verișoara Mathilda i-a scris, spunîndu-i că îmi dădea gheridonul

mie, iar el i-a dat teleon și i-a zis că îl voia el – că îl voia atît de mult încît orice altă discuție nu mai avea sens. M-a întrebant dacă mă poate vizita duminică – stăm la vreo optzeci de kilometri unul de celălalt – iar eu, desigur, l-am pofțit să vină.

În ziua aceea nu era casa lui sau whisky-ul lui, însă era farmecul pe care el îl emana și în care aveam dreptul să mă scald și, văzînd în grădină niște trandafiri pe care i-i dăduse soției mele cu mulți ani în urmă, a spus:

— Văd că trandafirii mei o duc bine.

Îeșisem să bem ceva în grădină. Era o zi de primăvară – una din acele zile cu verde și auriu care ne stîrnesc incredulitatea. Totul înflorea, se deschidea, înmugurea. Erau și lucruri care nu se puteau vedea – lumini prismatice, mirosuri prismatice, ceva ce te făcea să scrișnești din dinți de plăcere –, însă cea mai misterioasă și incitantă era umbra, lumina pe care nu puteai s-o definești. Ne-am așezat sub un arțar mare, ale cărui frunze nu erau complet formate, însă suficient cît să rețină lumina, și care era de o frumusețe uluitoare, pîrînd să nu fie un singur copac, ci unul dintr-un milion, o verigă dintr-un șir de copaci stufoși care începea în copilărie.

— Cum e cu gheridonul? m-a întrebant Richard.

— În ce sens? Verișoara Mathilda m-a întrebant într-o scrisoare dacă vreau ceva și asta era singurul lucru pe care îl voiam.

— Niciodată nu te-au interesat genul asta de lucruri.

— Eu n-aș spune asta.

— Dar e gheridonul meu!

— Întotdeauna toate au fost ale tale, Richard.

— Nu vrei certai, spuse soția mea. Avea dreptate. Exagerasem.

— Sînt dispus să cumpăr gheridonul de la tine, spuse Richard.

— Nu vreau bani de la tine.

— Dar ce vrei?

— Aș vrea să știu de ce îți dorești atît de mult gheridonul.

— E greu de spus, dar îl vreau, și îl vreau enorm de mult!

Vorbea cu o pasiune și inocență neobișnuite. Părea să fie altceva decît binecunoscutul lui simț al posesiunii.

— Nu știu exact de ce. Am senzația că era centrul casei noastre, centrul vieții noastre dinainte să moară mama. Dacă aș avea ceva palpabil, o mobilă, un obiect spre care să pot arăta, ceva care să-mi amintească de cît de fericit eram cu toții, cum trăiam atunci...

L-am înțeles (cine n-ar fi făcut-o), dar motivele lui mi se păreau suspecte. Gheridonul era un mobilier elegant și mă întrebam dacă nu cumva îl vrea pentru prestanța lui, ca pe un fel de blazon

de familie, ceva care să ateste bogăția trecutului său și să certifice faptul că provenea din cei mai aristocratici coloniști ai secolului XVII. Parcă îl vedeam stînd mîndru lîngă el, cu un pahar în mîna. Gheridonul meu. Ar fi apărut în fundalul felicitărilor lor de Crăciun, pentru că era o piesă de mobilier cu o înfățișare dintre cele mai alese. Ar fi ultima piesă din acel puzzle al respectabilității în care își transformase viața. Împărțeam un trecut amestecat, agitat și uneori plin de regrete, iar Richard se înălțase din acest haos spre o respectabilitate splendidă și amețitoare și probabil că gheridonul ar fi desăvîrșit această imagine a lui; probabil că, fără el, imaginea n-ar fi fost completă.

I-am spus atunci că i-l dau lui, iar el mi-a mulțumit insistent. I-am scris Mathildei și ea mi-a scris înapoi. Urma să-mi trimită, spre consolare, cutia de cusut a bunicii DeLancey, împreună cu interesantul ei conținut – evantaiul chinezesc, căluțul de mare din Venetia și invitația la Buckingham Palace. Exista o problemă cu livrarea. Amabilul domn Osborn era dispus să ducă gheridonul pînă la mine acasă, dar nu mai departe. Urma să vină cu el joi, apoi eu și Richard trebuia să ne înțelegem cînd să i-l duc, cu breakul meu. L-am sunat pe Richard și i-am explicat aceste aranjamente, dar el era, cum fusese de la bun început, nervos și tensionat. Breakul meu era destul de mare? Era în stare bună? Și unde aveam să țin gheridonul de joi pînă duminică? Nu trebuia să-l las în garaj.

Cînd am ajuns joi acasă gheridonul era la noi și era chiar în garaj. Richard m-a sunat în mijlocul cinei să vadă dacă sosise și se dădu de gol, vorbind din adînc sentimentelor lui bizare.

— Sper că îmi dai mie gheridonul, nu-i așa? întrebă el.

— Ce vrei să spui?

— Doar n-ai de gînd să-l păstrezi?

Mă întrebam ce e în spatele acestei povești întregi. Cum putea o bucată de lemn să-l facă să simtă atît gelozie, cît și dragoste? I-am spus că o să i-l aduc duminică, dar nu avea încredere în mine. Urma ca el și Wilma, micuța lui soție, să vină duminică dimineața cu mașina, apoi ne întorceam împreună.

Duminică fiul meu cel mare m-a ajutat să car obiectul din garaj în hol, unde l-am privit cu atenție. Verișoara Mathilda îl îngrijise cu afecțiune, iar furnirul roșcat avea un luciul adînc, însă în mijloc era un cerc închis la culoare – sclipea de sub lac ca și cum ar fi fost sub apă – acolo unde, de cînd mă știam eu, stătuse un vas vechi de argint, plin cu flori de măr, bujori, trandafiri sau, cînd vara se termina, crizanteme și frunze colorate. Mi-am amintit conținutul sertarelor, adunat acolo ca un precipitat al vieților noastre: lesele cîinilor, panglicile

pentru coroșițele de Crăciun, îngerul german, coupe-papier-ul cu care se înjunghiasse vărul Timothy, călimara de cristal și cheile multor uși uitate. Era un memento pregnant.

Richard și Wilma au venit duminică, aducînd un teanc de pături moi cu care să protejeze furnirul de agresiunile breakului meu. Richard și gheridonul erau uniți ca niște adevărați îndrăgostiți și, ținînd cont de posibilitățile de măreție și emoție pe care le oferă dragostea, părea tragic că lui trebuieră să i se aprindă călcîiele după o masă cu sertare. Probabil că atunci cînd a văzut cercul întunecat sclipind de sub lac i-au venit în cap aceleași amintiri ca și mie. S-a uitat în sertarele pătate cu cerneală. Am văzut grădinari atașați de gazonul lor, violoniști de instrumentul lor, jucători de noroc de talismanele lor și femei bătrîne de dantelele lor și pe acest tărîm al emoției, la fel de necruțator ca și dragostea, se găsea Richard. A privit îngrijorat cum eu și cu fiul meu căram obiectul învelit în pături la mașină. Era puțin prea mare. Picioarul sculptat ca o gheară ieșea cu vreo zece centimetri pe ușa din spate. Richard își frîngea mîinile, dar nu avea de ales. După ce am aranjat gheridonul înăuntru am pornit. Nu m-a îndemnat să conduc atent, dar știam că asta e ceea ce-l preocupă.

Cînd s-a întîmplat accidentul aș fi putut, teoretic, să fiu acuzat, dar nu și practic. Nu știu cum l-aș fi putut evita. Oprisem la o stație de taxare și eu îmi așteptam restul, cînd o mașină decapotabilă plină de adolescenți ne-a izbit din spate și a crăpat unul din picioarele arcuite.

— Ah, proști nesăbuiți ce sînteți! strigă Richard. Infractori nesăbuiți și insensibili!

S-a dat jos din mașină, fluturîndu-și mîinile și înjurînd. Mie nu mi se părea o avariere gravă, dar Richard era de neconsolat. Cu lacrimi în ochi le-a ținut o predică adevăscenților perplecși. Gheridonul avea o valoare inestimabilă. Era vechi de două sute de ani. Nici o sumă de bani, nici o formă de asigurare nu putea să compenseze avarierea lui. Lumea pierduse ceva rar și minunat. În timp ce el îi dădea înainte în spatele nostru se adunaseră mașinile, se azeau claxoane și încasatorul ne-a spus să avansăm.

— Asta e ceva grav, i-a spus Richard.

După ce am notat numele și numărul infractorului care stătea pe locul șoferului ne-am continuat drumul, dar Richard era zguduit profund. Acasă la el am cărat cu grijă mobilierul rănit în sufragerie și l-am pus pe podea, învelit în păturile lui. Șocol lui Richard părea acum să lase loc unei sclipiri de speranță și, în timp ce pipăia piciorul crăpat, puteai să-ți dai seama că începe să contemple un viitor în care piciorul urma să fie reparat. M-a servit conștiințios cu ceva de băut și a vorbit despre grădina lui, așa cum orice om binecrescut ar face în fața unei tragedii personale, dar era evident că inima lui e alături de victima din camera alăturată.

Richard și cu mine nu ne vedem prea des și nu ne-am mai întîlnit aproximativ o lună, iar cînd ne-am întîlnit a

fost în restaurantul aeroportului din Boston, unde s-a întâmplat să așteptăm amândoi avionul. Era vară – cred că mijlocul verii, pentru că eu eram în drum spre Nantucket. Era cald. Se lăsa întunericul. În seara aceea era un meniu special, care implica folosirea unor săbii de foc. Felurile de mâncare – șiș kebab, ficat de vițel sau jumătate de pui la rotisor – erau aduse pe o măsuță rulantă și înfipte într-o mică sabie. Apoi chelnerul pune în vârful sabiei ceea ce părea a fi un ghemotoc de bumbac, îl aprindea și servea mâncarea într-o explozie de foc și galanterie. Nu îmi amintesc asta pentru că mi s-ar fi părut comic sau vulgar, ci pentru că era emoționant să vezi, în înserarea de vară, cât de încințați erau oamenii buni și modești din Boston de acest spectacol. În timp ce săbiile de foc se îndreptau într-o parte și-n alta, Richard începu să vorbească despre gheridon.

Ce aventură! Ce poveste! Mai întâi căutase printre tîmplarii din zonă și găsisese în Westport un om căruia i se putea încredința repararea piciorului, numai că atunci când tîmplarul a văzut gheridonul s-a îndrăgostit și el de acesta. Voia să-l cumpere, iar când Richard a refuzat a vrut să-i afle povestea. După ce obiectul a fost reparat i-au făcut o poză și au trimis-o unei autorități în mobilierul de secol XVIII. Era celebru, era binecunoscut, era gheridonul Barstow, produs de apreciatul fabricant de mobilă Sturbridge în 1780 și considerat pierdut într-un incendiu. Aparținuse familiei Poole (stră-străbunica noastră era din familia Poole) și apărea în inventarele lor pînă în 1840, când casa lor fusese distrusă, însă numai informația despre locul în care se află se pierduse. Obiectul însuși se păstrase, în siguranță, pînă la noi. Iar acum era reabilitat, ca un fiu risipitor, de către cei mai elevați specialiști în antichități. Un curator de la Metropolitan îi solicitase lui Richard să li-l împrumute. Un colecționar îi oferise 10.000 de dolari. Savura experiența delicioasă de a descoperi că ceea ce posedă și adora el era adorat de aproape tot restul umanității.

Am tresărit când a pomenit de 10.000 de dolari – pînă la urmă aș fi putut să-l păstrez eu – dar eu nu îl dorisem, nu îl dorisem niciodată cu adevărat și am simțit acolo, în restaurantul aeroportului, că Richard se află într-un fel de pericol. Ne-am luat la revedere și am zburat în direcții diferite. M-a sunat în toamnă cu niște treburi și mi-a vorbit din nou despre gheridon. Îmi aminteam cumva covorul pe care stătea acasă? Îmi aminteam. Era un covor turcesc vechi, multicolor și presărat cu simboluri ezoterice. Ei bine, găsise un covor foarte asemănător la un negustor din New York și acum piciorul ca o gheară se odihnea pe același model geometric, maro cu galben. Îți puteai da seama că pune lucrurile cap la cap – își completa puzzle-ul – și, chiar dacă nu mi-a spus niciodată ce s-a mai întâmplat apoi, îmi puteam imagina cu ușurință. A cumpărat un vas de argint, l-a umplut cu frunze și s-a așezat acolo singur, într-o seară de toamnă, bînd whisky și admirîndu-și creația.

În seara pe care mi-o imaginam eu, probabil ploua; nici un alt sunet nu îl duce atît de repede pe Richard înapoi

în timp. În sfîrșit, totul era perfect – vasul, ornamentele de bronz lustruite, covorul. Măsuța cu sertare nu părea să fi fost mutată în prezent, ci să fi adus ea trecutul în cameră. Nu asta era ceea ce își dorise? Admira inelul întunecat de pe furnir și aroma sertarelor goale și, sub influența celor două lichide – ploaia și whisky-ul – mîinile celor care atinseseră gheridonul, îl lustruiseră, își puseseră paharul pe el, aranjaseră florile din vas și îngrămădiseră capete de sfoară și alte nimicuri în sertare păreau să răsară din întuneric. În timp ce privea, pe suprafața lăcuită apăreau amprente lor șterse, ca și cum aceasta ar fi fost modalitatea lor de a se agăța de viață. Amintindu-și de ei și făcînd un pas mai departe, el îi invocă, iar ei se năpusteau impetuos în cameră, în zbor, ca și cum toți anii aceștia ar fi așteptat, nerăbdători și îndurerăți, invitația lui.

Prima care s-a întors din morți a fost bunica DeLancey, îmbrăcată în negru complet și miroșind a ghimbir. Frumoasă, inteligentă și triumfătoare, se rupsesse de trecut și entuziasmul acesta o susținuse, cu forța unui val, de-a lungul întregii sale vieți și, din cîte știam noi, o depusese pe malul porților raiului. Educația ei, spunea ea disprețuitor, consta în cum să țiească o batisă și puțină franceză, dar ea părăsese o lume în care era nepotrivit pentru o doamnă să aibă o opinie și intrase în una în care putea să-și exprime opiniile de pe un podium, bătînd cu pumnul în pupitrul, să meargă singură noaptea și să-i aclame (cum făcea întotdeauna) pe pompieri, cînd mașina lor roșie trecea urlînd pe stradă. Avea un mod de a se comporta ferm și profetic, căci călătorise pînă în Cleveland cu conferințele ei despre drepturile femeilor. O femeie putea să fie orice! Doctor! Avocat! Inginer! O femeie putea, așa cum făcea mătușa Louise, să fumeze trabuc.

Mătușa Louise fuma un trabuc în timp ce venea, în zbor, să se alăture întrunirii. Franjuriile unui șal spaniol fluturau în urma ei în aer și cerceii ei mari și rotunzi se legăneau în timp ce își făcea, ca de obicei, o intrare de efect, mîngîia gheridonul și se așeza pe fotoliul albastru. Era artistă. Studiase la Roma. Directețea, extravaganta, pasiunea și dezastrul o însoțeau. Abordase toate marile teme – răpirea sabinelor și jefuirea Romei. Bărbați și femei dezbrăcați se înghesuiau pe pînzele ei imense, dar erau întotdeauna disproporționați, culorile erau întunecate și chiar și norii de deasupra cîmpurilor de luptă păreau disperați. Nu și-a dat seama de eșecul ei decît atunci cînd era prea tîrziu. Și-a transferat ambițiile asupra fiului ei mai mare, Timothy, care intră posomorît în cameră, venind dinspre mormîntul său, cu sonatele lui Beethoven sub braț și fața neagră de ranchiună.

Timothy urma să fie un mare pianist. Așa decisese ea. A fost supus tuturor suferințelor, lipsurilor și umilîntorilor pe care le cunosc geniile. Era o viață amară și singuratică. A susținut primul său recital la șapte ani. A început să cînte cu o orchestră la doisprezece. Anul următor a plecat în turneu. Purta haine ciudate, își dădea părul cu unsoare și la cincisprezece ani s-a sinucis. Mama lui îl chinase fără milă. Și de ce, oare, făcuse o astfel de greșală această femeie pasională și devotată? Poate că încercase să-și vindece sau să-și răzbune sentimentul că, prin nașterea sau nenoroc, nu fusese admisă în compania oamenilor fericiți. Poate crezuse că faima va pune capăt tuturor acestora – că, dacă ea ar fi ajuns o pictoriță celebră sau el un pianist celebru, nu aveau să mai simtă gustul singurătății sau să cunoască disprețul niciodată.

Richard n-ar fi putut să-l împiedice pe unchiul Tom să li se alăture nici dac-ar fi vrut. Nu avea nici o putere. Își

dăduse seama prea tîrziu că fascinația gheridonului era aceea a suferinței, căreia i se dedicase el însuși. Unchiul Tom intră înăuntru cu grația unui fost sportiv. El era craiul. Nimeni nu fusese în stare să țină socoteala aventurilor lui. Schimba fetele săptămînal – cîteodată de două ori pe săptămîină. Era zeci, sute, poate chiar mii. Îl ducea în brațe pe fiul său cel mic, Peter, care avea picioarele prinse în atele. Peter devenise infirm cu puțin timp înaintea nașterii sale cînd, în timp ce părinții lui se certau, unchiul Tom o împinsese pe mătușa Louisa pe scări.

Mătușa Mildred se apropie rigidă în zbor, se așeză, își trase fusta albastră peste genunchi și se uită îngrijorată spre bunica. Bătrîna doamnă îi lăsase lui Mildred moștenire însăși emanciparea ei, ca și cum ar fi fost un popor protejat de tratate și înțelegeri, steaguri și imnuri. Mildred știa că pasivitatea, broderia și munca în gospodărie nu sînt pentru ea. Să se coboare la nivelul unei gospodine multumite ar fi însemnat să cedeze unui tiran acele teritorii pe care mama ei le cucurise pentru veșnicie cu sabia. Știa destul de bine ce se așteaptă de la ea să facă, dar nu se hotărîse niciodată ce ar trebui să facă. Scria piese de teatru istorice. Scria poezie. Lucră timp de șase ani la o piesă despre Cristofor Columb. Soțul ei, unchiul Sidney, plimba copilul cu căruciorul și uneori mătura. Ea îl privea furioasă cum face treburile casei. Uzurpase drepturile ei, rostul ei. Își găsi un amant și după ce se întîlniră de trei sau patru ori la hotel simți că se regăsește. Aceasta nu era una din posibilitățile pe care i le înfățișase mama ei, dar era mai bine decît Cristofor Columb. Dragostea ascunsă era contribuția pe care trebuia s-o aducă ea. Aventura era sordidă și avu un sfîrșit sordid, cu descoperiri, scrisori anonime și lacrimi amare. Amantul ei se făcu nevăzut și unchiul Sidney se apucă de băut.

Unchiul Sidney se apropie clătîndu-se dinspre mormîntul său și se așeză pe canapea, lîngă Richard, puțînd a băutura. Fusese beat încontinuu de cînd descoperise cum își făcea de cap soția lui. Avea fața umflată. Burta lui era atît de mare încît îi plesnise un nasture de la cămașă. Avea mîntea și ochii sticloși. Scăpă o țigară aprinsă pe canapea, în beția lui, iar catifeaua începu să fumege. Condiția lui Richard părea limitată la a observa. Nu putea să vorbească sau să se miște. Apoi unchiul Sidney observă focul și își turnă whisky-ul din pahar pe tapiserie. Whisky-ul și canapeaua luară foc. Bunica sări în picioare, din vechiul fotoliu Windsor în care stătea, dar rochia i se agăță în ornamentele acestuia și se rupse. Cîinii începură să latre, iar Peter, tînarul infirm, începu să cînte, cu un sarcasm îngrozitor „Lumea întreașă se bucură! Domnul a venit. Natura și Raiul cîntă împreună”, pentru că ceea ce reconstituisse Richard era o masă de Crăciun.

La un anumit moment – probabil atunci cînd a cumpărat vasul de argint – Richard s-a dedicat ororilor trecutului, iar viața sa luă forma unui arc, atît de des întîlnită în natură. Probabil că sentimentele lui față de Wilma îi aduceau o oarecare bucurie și claritate, dar de îndată ce gheridonul a obținut o poziție dominantă în casa lui parcă era tras înapoi, spre copilăria lui nefericită. Ne-am dus acolo la cină – cred că era de Ziua Recunoștinței. Gheridonul stătea în sufragerie, pe covorul lui cu simboluri misterioase, iar vasul de argint era plin de crizanteme. Richard le vorbea soției și copiilor lui cu o țîfnă pe care o uitasem. Se certa cu toată lumea; se certă chiar și cu copiii mei. De ce, oare, pentru unii viața este un privilegiu delectabil, iar alții trebuie să plătească pentru locurile lor la teatru prețul mîniei, ranchiunilor și coșmarurilor? Am plecat cît mai repede.

Cînd am ajuns acasă am luat de pe masă fructiera verde de cristal cu două brațe, care aparținuse mătușii Mildred, și am sfărîmat-o cu ciocanul. Apoi am aruncat cutia de cusut a bunicii la gunoi, am ars fața ei de masă de dantelă și am îngropat obiectele ei de cositor în grădina. N-a mai rămas nimic – nici monedele romane, nici călăuț de mare din Veneția, nici evantaiul chinezesc. Nu putem prețui altceva decît înțelegerea aproximativă pe care o avem despre moarte și iubirea zguduitoare care ne apropie unii de alții. Jos cu cucuveaua împăiată din holul de la etaj și cu statuia lui Hermes de pe stîlpul balustradei! Amanetați colierul cu rubine, aruncați invitația la Buckingham Palace și săriți cu picioarele pe pulverizatorul de parfum de Murano și pe farfuriile de pește chinezesti. Respingeți tot ceea ce ne rănește și se pune în calea țelurilor noastre, ziua sau noaptea. Curățenia și curajul să fie parolele noastre. Nimic altceva nu ne va ajuta să trecem de potecile pline de dușmani și peste granițele din munți.

SILVIU PURCĂRETE: D'ALE CARNAVALULUI

Ecuația Caragiale

Regizorul Silviu Purcărete a revenit la Teatrul Național „Radu Stanca” din Sibiu, pentru a monta un al șaptelea spectacol cu artiștii de aici: *D'ale Carnavalului*. Premiera a avut loc pe 1 aprilie, fiind al cincilea text românesc montat în această stagiune la teatrul sibian.

Veronica D. Niculescu

Montare fidelă a textului lui Ion Luca Caragiale, spectacolul cu o lungime de aproape două ore aduce pe scenă lumea carnavalului și a bălciului într-o viziune originală, dar având ca literă de lege textul, din care absolut nici un cuvânt nu a fost omis. Practic, textul este

cel care, analizat, disecat, interpretat și reinterpretat, a dictat nu doar jocul actorilor, dar și cele mai mici detalii, ale decorului sau sonore. Silviu Purcărete consideră textul lui Caragiale o enigmă matematică, demnă de o deosebită precizie a punerii în scenă.

Ingeniozitatea montării este potențată de jocul de lumini creat de regizor împreună cu scenograful Dragoș Buhagiar, realizatorul costumelor și decorului, precum și de muzica originală compusă de Vasile Șirli și interpretată live de nouă actori.

O mașină de gunoi, un CD player, un ciine

D'ale Carnavalului poate fi considerat cel mai important eveniment cultural care a avut loc pînă acum în Sibiu în acest an, avanpremierea și premiera bucurîndu-se și de un mare succes la public.

Spectacolul îi reunește pe scenă pe Ofelia Popii (Mița Baston), Nicu Mihoc (Nae Girimea), Constantin Chiriac (Iancu

Pampon), Adrian Matic (Mache Răzăchescu, „Crăcănel”), Marius Turdeanu (Iordache, calfă la Girimea), Liviu Panu (Catindatul), iar electrizantei Mița i s-au opus trei Didine, interpretate de Cristina Ragos, Raluca Iani și Serenela Mureșan. Actorii evoluează pe scena acoperită integral de pietriș și dominată de la bun început de un camion de gunoi, căruța cu paiate din vremurile noastre. Plus un CD player cu năbădăi, plus un ciine, fum și ceapă verde, plus numeroase alte surprize, întotdeauna justificate de replici.

Cu tot succesul, directorul teatrului sibian, Constantin Chiriac, precum și regizorul Silviu Purcărete au uimit a doua zi după avanpremieră spunîndu-le criticilor și jurnaliștilor că spectacolul nu este deocamdată definitivat. „Nu este o premieră, va fi o perioadă de lucru, e un spectacol care mai are mult pînă se va definitiva. Am ieșit la public fiindcă fiecare dintre acești colaboratori are un calendar foarte încărcat. S-a convenit că vor fi cinci-șase spectacole de lucru. Aseară, chiar cu vreo douăzeci de minute înainte de a intra publicul, domnul Purcărete încă schimba unele lucruri”, a spus Constantin Chiriac.

„O enigmă matematică”

Regizorul Silviu Purcărete a explicat, aducînd firescul în casa uimirii: „Un spectacol nu e niciodată definitivat. Sigur că el este rezultatul unei munci într-o anumită condiție. E rezultatul aventurii noastre comune, cu această trupă. Fiind vorba de o comedie, și încă de o comedie esențială, și pentru literatura noastră, și pentru ideea de teatru, fiind o enigmă dramaturgică, o enigmă matematică atît de precisă și atît de savantă, cred că ea merită mai multă atenție, mai multă precizie. Or, timpul de repetiții nu ne-a permis. Spectacolul e în faza unei schițe, sper ca într-un timp relativ scurt să îl punem într-o formă mai riguroasă. Dar nu se pune problema că vom schimba spectacolul. Nu vom avea șaiszeci de Didine sau doisprezece Nae!”

Totodată, Silviu Purcărete a explicat și cum a ales să monteze *D'ale Carnava-*

lului: „N-am căutat mult. Voiam ceva comic, așa și fusese comanda. M-am tot întrebat ce. Mi-am adus aminte că știam o comedie foarte bună. De ce să n-o facem? Eu n-am prea făcut Caragiale, într-o carieră destul de lungă. Un singur spectacol am mai făcut”.

Textul, literă de lege

Directorul teatrului, interpretul lui Iancu Pampon, a mărturisit că în cele două luni în care au lucrat pe acest text au constatat cu toții că nu se poate schimba nimic. „În condițiile în care nu avem texte foarte bune în dramaturgia română, cînd avem o astfel de scriitură e important să revenim asupra sa, cu o cercetare profundă”, a explicat Constantin Chiriac. De-a lungul lunilor de lucru s-au purtat discuții înfocate, s-a discutat de exemplu despre influențele muzicale produse de cînd există acest text, ce înseamnă mahalaua, felul în care se pronunță fiecare cuvînt. Iar dacă Mița Baston spune „vermult”, atunci „vermult” spune și Ofelia Popii. Iar dacă Nae zice despre ea: „Electrică ploieșteanca”, într-o replică ce ar fi avut mai mult sens în momentul scrierii piesei, atunci se explică de ce Purcărete alege ca Mița Baston să atragă tunete și fulgere și să scoată scînteii. Totul, absolut totul, au explicat realizatorii spectacolului, a pornit de la text.

Trei Didine la o Miță

Și definitivarea distribuției a durat mai mult ca de obicei, cam o lună. „Ca să fac Pampon, am trecut întîi prin Crăcănel și apoi prin Nae”, a mărturisit Constantin Chiriac.

Silviu Purcărete a explicat de ce a optat pentru ca rolul Didina să fie interpretat de trei actrițe, simultan: „În procesul evocat de Constantin Chiriac, a apărut această oportunitate, care mi s-a părut potrivită și am zis să încercăm să o exploatăm. Așa cum este scrisă piesa, personajul Didinei are mult mai puține puncte de sprijin și apare un dezechilibru. Cu distribuția, pînă să ajungem la formula asta am făcut tot felul de mișcări, ca să găsim un echili-

bru, și de energie, și de talent. Aveam trei actrițe pentru rolul Didinei și nu știam care dintre ele poate să meargă mai departe. Fiecare avea o anumită calitate. S-a constatat că toate trei reușeau să întrunească un personaj care să facă o oarecare balanță cu personajul Miței. L-ați văzut și pe domnul Chiriac cum arată ca Pampon; nu s-ar fi mulțumit cu o singură Didină!”.

Sunet și spațiu

Vasile Șirli și Dragoș Buhagiar au dat și ei ce au avut mai bun pentru *D'ale Carnavalului*.

Pe lîngă muzica scrisă anume pentru spectacol, care decupează și încadrează foarte reușit scenele, Vasile Șirli, director muzical la Euro Disneyland Paris, bun colaborator cu Silviu Purcărete, este responsabil pentru tot ce înseamnă sunet: a propus zeci de variante pentru sunetul de pornire a mașinii de gunoi, pentru tunete. Iar munca sa cu actorii care alcătuiesc ansamblul muzical a început încă din ianuarie. „Ideea era ca acea muzică să devină obsedantă, să transmită în public acel delir, acea nebunie de petrecere, dar să nu fie plictisitoare.” A scris o muzică în care alternează momente perfect armonice și momente disonante. „Actorii s-au întrecut pe sine, și-au folosit la maximum capacitățile; sînt încă niște mugurei, vor avansa și mai mult”, a spus Vasile Șirli.

Iar Dragoș Buhagiar a declarat că acest spectacol a fost pentru el un adevărat master, care i-a schimbat felul de a gândi teatrul: „De obicei lucrez un pic altfel, vin cu părerile mele despre spectacol; în acest caz semnez scenografia, dar în absolut aceeași măsură este și scenografia lui Silviu. Este clar că regizorul și-a pus amprenta și în zona asta, plastică. Lucrul la spectacolul asta a fost deosebit: odată că n-a fost o luptă, apoi că spațiul a rezultat dintr-o necesitate a textului”.

Următoarea reprezentație are loc pe 29 aprilie, iar apoi *D'ale Carnavalului* se va juca în cadrul Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu (27 mai – 5 iunie).

Constantin Chiriac în rolul lui Iancu Pampon

FOTO: Sebastian Marcovici

PRIMELE VEȘTI DESPRE FITS

Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu, ajuns la a XVIII-a ediție, va avea loc anul acesta între 27 mai și 5 iunie, cu tema „Comunități”. Festivalul, cu peste trei sute de evenimente și participanți din 70 de țări, va fi deschis prin două reprezentații de excepție: *Idiotul* după Feodor Dostoievski, al companiei Meno Fortas Nekrosius Theatre Company, și *Transition*, al companiei Aktion Theater Pan.Optikum.

Eimuntas Nekrosius este considerat cel mai important regizor lituanian al tuturor timpurilor, *Idiotul* fiind cea mai nouă producție a sa. Spectacolul are o durată de cinci ore, prețul unui bilet este de 30 lei.

Pan Optikum, companie specializată în producții de teatru și muzică în aer liber, va deschide festivalul cu un spectacol de lumină, acrobații și muzică, bazat pe un text al scriitorului libanez Wajdi Mouawad. *Transition* va fi prezentat începînd cu ora 23 în Piața Mare.

Programul complet va fi anunțat în curînd, odată cu lansarea noului site al festivalului.

Silviu Purcărete, Vasile Șirli, Constantin Chiriac și Dragoș Buhagiar la conferința de presă a spectacolului

FOTO: Veronica D. Niculescu

FOTO: Costin Chesnoiu

Actorii care alcătuiesc ansamblul muzical au început repetițiile încă din ianuarie

Distributia: Nicu Mihoc (Nae Grimea), Constantin Chiriac (Iancu Pampon), Adrian Matic (Mache Răzăchescu, „Crăcănel“), Marius Turdeanu (Iordache, calfa la Girimea), Liviu Pancu (Catindatul), Cristian Stanca (Ipistatul), Cristina Răgos (Didina Mazu), Raluca Iani (Didina Mazu), Serenela Mureșan (Didina Mazu), Ofelia Popii (Mița Baston), Pali Vecsei (un chelner) precum și Mihai Coman, Florin Cosuleț, Adrian Neacsu, Cătălin Pătru, Edi Pătrașcu, Viorel Rătă, Cristina Stoleriu.

Ansamblul muzical: Ema Vetean (sax alto), Veronica Arizancu (sax alto), Codruța Vasii (acordeon), Emöke Boldizsar (flaut), Eva Ungvari (flaut), Vlad Robaș (vioară), Tomohiko Kogi (vioară), Claudiu Fălămas (trompetă) și Liviu Vlad (tobe).

Spectacole regizate de Silviu Purcărete la Teatrul Național „Radu Stanca” Sibiu:

- » *Pilafuri și parfum de măgar* – 2001
- » *Cumnata lui Pantagruel* – 2003
- » *Așteptându-l pe Godot* – 2005
- » *Faust* – 2007
- » *Lulu* – 2008
- » *Metamorfoze* – 2009
- » *D’ale Carnavalului* – 2011

Ofelia Popii in rolul Miței Baston

cafekultour
Iași, 1-16 aprilie 2011
Ediția a șasea

0 1.04, 17.00, **Librăria „Avant-Garde”**: prezentare de carte – „Chestiunea evreiască” în documente militare române (1941-1944) de Ottmar Trașcă (ed.) 0 1-30.04, **Moldova Mall**: artă decorativă – „Pur... și simplu” de Luiza Iftodi 0 2.04, 18.00, **Cafe Embargo**: foto-video – „Egypt writes the History Again!” 0 3.04, 20.00, **Club Brain**: film – „Divorce Iranian Style” 0 4.04, 18.00, **CCF**: venisajul expoziției foto – „Jeune Prix de la Culture Européenne” (4-30.04) 0 5.04, 19.00, **Cafe Sage**: conferință multimedia – „Etnocentrismul și multiculturalismul chilian – discurs despre diferență” de Daniel Tudora 0 6.04, 18.00, **CCF**: film – „LOL” de Lisa Azuelos 0 6.04, 20.00, **Club RS**: jazz-tango – „Tango Transit” 0 7.04, 19.00, **Filarmonica Iași**: muzică clasică contemporană – Ansamblul „Prague Modern” 0 8.04, 20.00, **Club Brain**: film – „Here’s Johnny” 0 9.04, 18.00, **Teatrul Luceafărul**: teatru-circ – „Tendre Suie”, Compania „Toron Blues” 0 11.04, 17.30, **Muzeul Unirii**: vernisajul expoziției de fotografie „Descoperiri arheologice din Germania” (11.04-8.05) 0 12.04, 18.30, **Cafe Phoenix**: film – „Dincolo de tăcere” 0 13.04, 18.00, **CCF**: Lecturi încrucișate – Calixthe Beyala 0 13.04, 20.00, **Club RS**: glamour-rock – „SIAM” 0 14.04, 20.00, **Club RS**: blues – „Foxy Lady” 0 15.04, 19.00, **CCF**: teatru – „Păsările”, după Aristofan (regia: Antonella Cornici) 0 16.04, 16.00, **Casa de cultură „Mihai Ursachi”**: maraton de film

Organizatori:
CENTRUL CULTUREL FRANÇAIS IAȘI
DEUTSCHES KULTUR-ZENTRUM IAȘI

Partener principal:
BRD

Partener organizațional:
BRITISH COUNCIL

Parteneri media:
Digi24.ro, Suplimentul de cultură, Jurnalul de Iași, 24-FM, SAPTESEBI, ALFA, Jurnalul de Iași, Jurnalul de Iași

O grenadă în depozitul de muniții

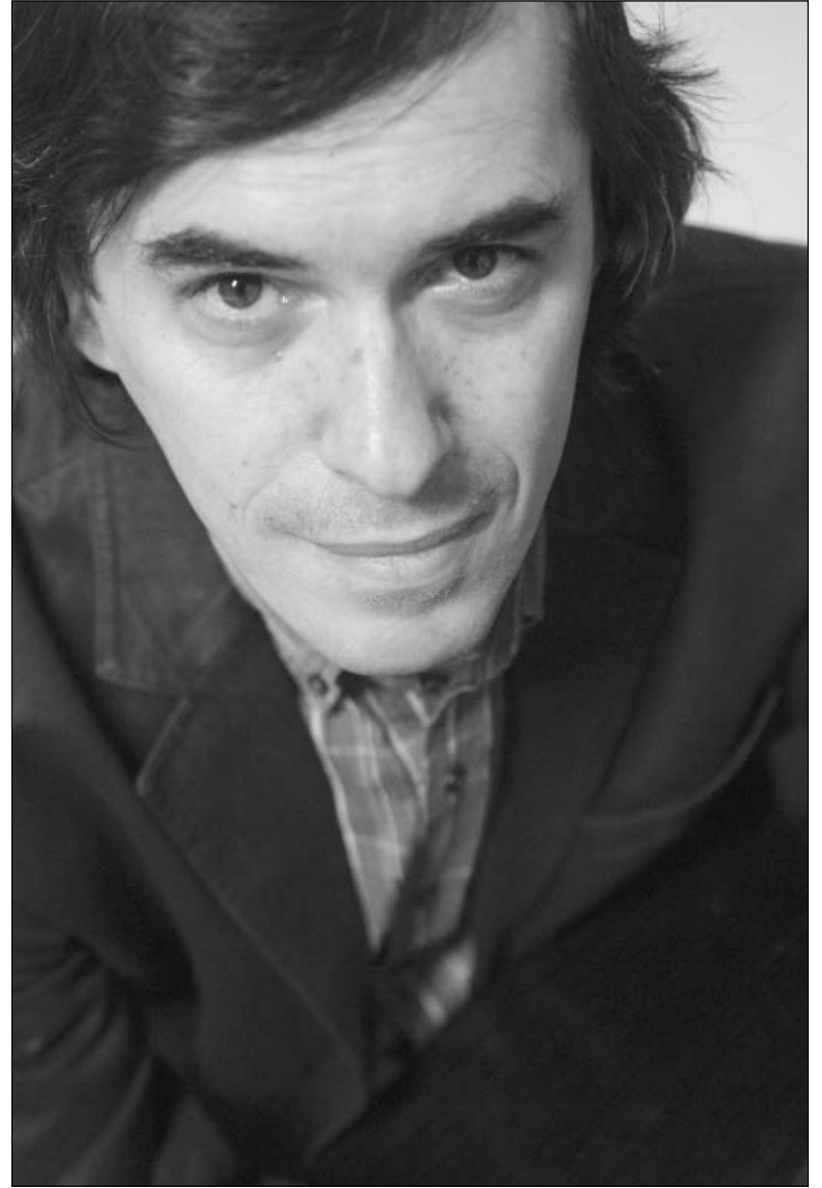
Volumul lui Mircea Cărtărescu publicat anul trecut, *Nimic*, este o carte cu o aură unică. Nu numai pentru prestigiul extraordinar al autorului *Levantului*, care populează programele școlilor și oferă oricui un nume pentru a-și masca ignoranța în ale literaturii contemporane. Cărtărescu este, în același timp, unul dintre puținii poeți adevărați care, la noi, au încetat să mai scrie poezie, care au epuizat, deci, o experiență scriitoricească, avînd tristul privilegiu de a fi martori la sfîrșitul propriu, ca autori ai unui segment încheiat și măsurat al operei lor.

Doris Mironescu **O pace polemică**

După revoluție, Mircea Cărtărescu părea să nu mai fi scris poezie, sau, cum spune el undeva, să o fi scris doar în proză, una de o calitate adesea excepțională. Poemele din *Nimic*, scrise între 1988 și 1992, sînt o mărturie pe viu a pierderii vocii sau a metamorfozei ei în altceva. Poezia se face acum din pierderea, dispariția sau renunțarea la poezie.

Într-un fel, motivele renunțării fuseseră anunțate din volumul *Dragoste*, mult mai reținut totuși în a striga acest lucru încă de la copertă, așa cum face cartea din 2010. Volumul din 1994 nu făcea explicită ruptura, împărțit cum era încă între viziunile din prefiguratul *Orbitor* și imaginile fericii casnice descoperite de Mircea alături de Ioana și „dragă Cri”, între vizionarismul dezlănțuit din *Norul cu mufe* (psihedelic *Sgt. Peppers* cărtărescian) și amuțirea locvace din *Rana* (amintind de *White Album*). Autorul însuși se arată misterios, vorbind despre „optzecismul trecut de copt” al cărții, adică învinuind utilizarea în exces a unei formule care își pierduse prospețimea, fără a aminti o saturație față de poezia însăși. Dar evenimentul prin care un poet renunță pur și simplu să scrie, în loc să „reinventeze poezia” pe cont propriu este unul traumatic, iar trauma lipsea din acel volum aproape cu desăvîrșire.

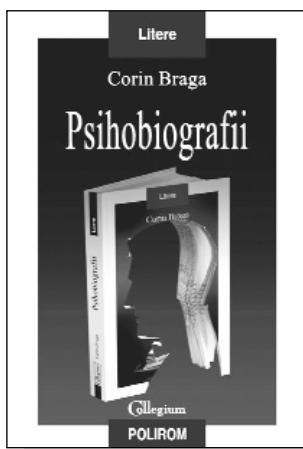
Cartea de față, alcătuită tocmai din poemele crizei, într-un montaj elocvent, restituie cititorului ceea ce acesta, voyeur fără remușcări și fără răspunderi, credea că i se cuvine. Majoritatea poemelor din carte continuă linia din *Cîteva cuvinte pentru Ioana*, pun adică problema fericii ca temă literară imposibilă. Cum să scrii poezie despre ceva neliric, despre ceva care nu a dat, în toată istoria literaturii, decît poezie proastă? Volumul nou apărut al lui Cărtărescu se umple de o pace polemică, filmînd cu îndrjire banalul nu pentru că e expresiv, ci pentru că descrie o perioadă de fericie. Cărtărescu scrie lungi texte în care „nu se întîmplă nimic”, în care tînărul soț îi pregătește soției apă pentru spălat, pe vremea consumului raționalizat, sau în care cuplul iese la plimbare „cu tricouri la fel” prin Bucureștiul delabrat al tranziției, de astă dată deloc mitizat, nici măcar ironic. Plimbările prin Teiul Doamnei nu mai au nici un corespondent cosmic, zepelinele nu mai plutesc peste Bucur Obor („În fața spitalului studentesc vine un damf de gudron fierbinte/ într-adevăr se toarnă asfalt, sînt două mașinuțe simpatice, pătrătoase, de/ turnat asfalt, galbene cu negru,/ casc gura la ele și-mi doresc una din ele”). Uneori mai este tematizat gestul de a privi sau a scrie, ca în proza lui Nedelciu: *Filmez Calea Moșilor cu o cameră video Panasonic, Diapozitiv color în Parcul Circului*

sau *Fiindcă refuz să mai scriu despre ce n-am trăit, scriu despre dimineața asta de septembrie '89 (singura concesie sînt rimele)*. De obicei însă, poetul nu rezistă pînă la sfîrșit cu lecția de banalitate și lansează invective ale dragostei trădate, alegîndu-și drept țintă cititorul nu atît ipocrit, cît prea lipsit de reacție: „primește acest poem imbecil, cititorule/ atît de des jignit cu poeme bune./ mi-e milă de tine./ tîpese amatoare de poezie./ adolescent semipederast./ hai, plimbă-ți dosul prin magazine,/ cară-te la Băneasa,/ lasă dracului cartea asta”. Nu aici zace însă autenticitatea acestor

texte care își refuză verva, atît de prezentă în volumele anterioare. Poemele se termină uneori în glosolalie (cuvînt cărtărescian!), bolboroseală, alteori printr-o ruptură tăioasă de ritm, într-un poem ca *Mi se pare că îmi duc viața: „trece o școlăriță./ trăiesc și eu, M.C. fost poet, și ascult/ muzica turcească de la vecini [...] pentru mine lumea va lua sfîrșit/ foarte repede, poate acum// nu acum”*. Un scurt text sec e un fel de capăt bacovian al rostirii poetice, dacă n-ar semăna atît de mult cu o glumă optzecistă, este *Ce am înțeles trăind: „viața”*. În alt loc, un început de poem,

SEMNALE

Corin Braga, *Psihobiografii*, colecția „Collegium. Litere”, Editura Polirom, 320 de pagini, 29.95 lei

Volumul reunește o serie de studii dedicate personalităților creatoare ale mai multor scriitori, atît români, cît și străini, inspirate de metoda psihanalitică. Pe baza unor materiale de factură biografică (informații și documente istorice, jurnale și memorii, scrisori, mărturisiri) și creatoare (operele propriu-zise), sînt scoase la suprafață resorturi și mecanisme afective și imaginare mai puțin vizibile în biografiile clasice. Direcția hermeneutică nu este așadar dinspre autor spre operă, ci dinspre operă spre autor, într-un demers de recuperare a intimității individului într-o epocă a dezidentificării și multiplicării măștilor, de explorare a profunzimilor într-o lume a suprafețelor.

Din cuprins: Psihanaliza după un secol • Urmuz. Mecanismele onirice ale prozei absurde • Constantin Stere. Romanul ca autoficțiune • Lucian Blaga. Mitul tăcerii • Leonid Dimov. Identitatea scindată • Nichita Stănescu. Fuga din trecut • Norman Manea. Totalitarism și traumă • Jonathan Swift. Regresia la yahoo • Ernesto Sábato. Orbire și incest • Carlos Castaneda. Șaman sau șarlatan?

Truman Capote, *Harfa de iarbă. Arborele nopții și alte povestiri*, traducere de Const. Popescu, colecția „Biblioteca Polirom. Proză XX”, Editura Polirom, 320 de pagini, 29.95 lei

Harfa de iarbă (1951) este un microroman cvasi-autobiografic, narat din perspectiva unui adolescent care se izolează împreună cu două mătuși nonconformiste de societatea sudistă restrînsă de care aparțin. Ei hotărăsc să trăiască în deplină libertate, într-o casuță construită pe ramurile unui copac. Decizia este văzută ca o jignire și amenințare de către mulți membri ai comunității, în frunte cu șeriful și reverendul bisericii din localitate; așa începe un adevărat război la scară redusă împotriva rebelilor.

Povestirile reunite în acest volum prezintă, în majoritate, protagoniști ce își resimt acut singurătatea și izolarea, confruntîndu-se cu o chinuitoare incapacitate de a iubi. *Domnul Durere* și *Miriam* iau o tentă supranaturală de coșmar, în timp ce *Ultima ușă închisă* (pentru care Capote a cîștigat O. Henry Award în 1946) și *Soimul fără cap* capătă accente de thriller psihologic. Fie că sondează conștiințe adulte prinse în crize de egoism pueril sau descrie fascinat măștile de adult pe care și le iau copiii, stilul este mereu de o transparență elegantă, cu o notă de umor și melancolie.

antiliric, antidostoievskian, care prefațază poetizarea „vieții pur și simplu”: „frumusețea va fi așa și pe dincolo/ sau nu va fi. păi nu va fi”.

Multă muzică

Foarte multă muzică se aude în acest volum, începînd cu excelentul moto din *God* al lui Lennon. Beatles, citați peste tot, sînt mai ales o emblemă pentru ratare și depresie, de pildă în *Lasă să fie*: („cînd mă aflu pe mine în vremuri de necaz/ maică-mea Maria vine la mine/ spunînd vorbe de-nțelepciune: lasă să fie”). De fapt, muzica e și ea o formă de renunțare la poezie, fie prin îmbrățișarea artei ca divertisment pur și simplu, fie ca fabulă a ratării marilor legende, de la Paul McCartney la „Zimmerman”, „Pe cînd făcusem Aer cu diamante/ mă credeam Lennon, dar acum știu: / n-am fost Lennon, ci Ringo, / Ringo, trăgînd la măsă într-un bar împuțit/ și povestind a milioane oară/ cum a fost el un Fab, / deși...”.

Dar altele sînt totuși „Greatest Hits” ale acestui nou (și ultim) album cîntărescian de versuri. În *Cum stau, Nori peste blocul de vizavi, Te rog, Sabato ar fi luat-o ca prevestire, Visul meu e un magnetofon, Femeile, Miros de frunze uscate și Occidentul*, Cărtărescu scrie cîteva din cele mai bune poezii ale sale. Și nu e o întîmplare că toate se află mai în proximitatea dulcelui stil pe care același poet îl construise, spectaculos, în anii '80. Nu-mi dau seama dacă este un semn de forță sau de slăbiciune. Oricum ar fi, dacă volumul de față reprezintă o graniță, este firesc ca marginea teritoriului poetic să păstreze urme ale autorității care o guvernează.

Lepădarea de vizionarism se face tot cu ajutorul aparatului de visat care a scris *Poemele de amor* și *Totul*. Metaforismul de odinioară, mistica universurilor paralele și a chakrelor încărcate energetic sînt acum întoarse pe dos, dezmințite în mod repetat, pedepsite și umilite. Din trecut vin niște refrene cunoscute, cîntate acum în bătaie de joc, subminate ironic: „împodobeam atunci toamna cu diamante: o gagică/ mi se pare cu plete (sau mânuși?) de diamant./ totul era de diamant pe atunci/ și dacă oamenii defecau/ făceau diamante, zornăind în closet”. Cărtărescu îl ia în balon pe „M.C.,

fost poet”, „marele maestru al finalurilor de poem”, dar nu rezistă să se folosească de el. În cele din urmă, din această poezie a dezastrului iese o comedie strașnică a Poheziei cu vechile ei pretenții și falsele ei acreditări. Marele maestru iese din scenă, copleșit de blestemul normalității: „cînd am fost silit să am apartament și servicii/ deși crezusem că viața n-o să mă ncapă/ cînd m-am umplut de alunite și tumorile benigne mă sapă/ cînd citesc dostoevski și nu mai tresar/ cînd eu, minunea lumii, stau la coadă la aprozar”.

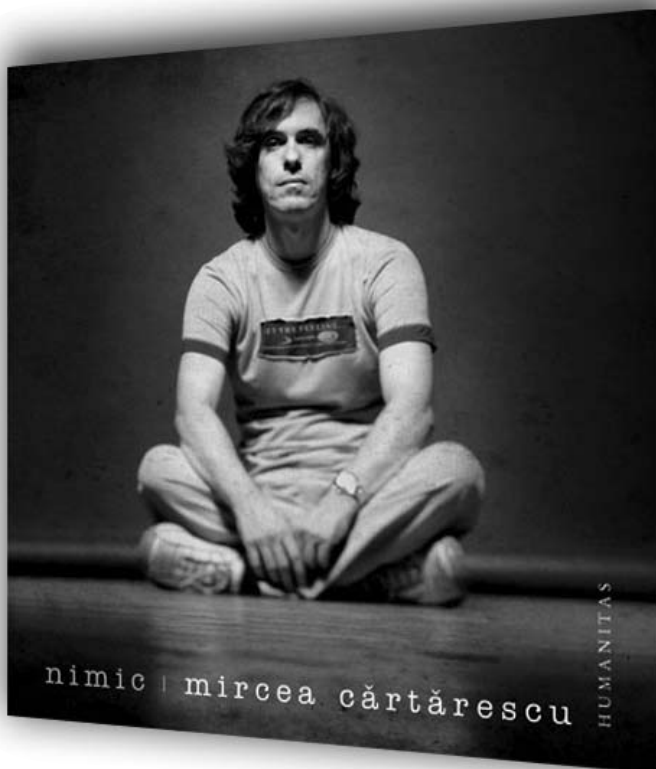
Vechi trucuri poetice

De mare efect este mișcarea prin care vechile trucuri poetice sînt folosite acum pentru a distruge arsenalul de metafore din care provin. În *Nori peste blocul de vizavi*, o serie de teofanii posibile este convocată pentru a sublinia tocmai impotența, eroarea, eșecul. „Nu pot mișca acul busolei doar concentrîndu-mă./ Am încercat. Nu sînt în stare./ Nu pot transmite imaginea unei cărți de joc. Am încercat”. De aceea, încercarea nihilistului de a distruge simbolic lumea, într-unul dintre poeme, gest zadarnic, măsurînd

inadecvarea personajului la dimensiunile universului în care trăiește, va eșua și ea: „am văzut odată un capac de bere/ pe asfalt – mă întorceam la două noaptea de la –/ și mi-am zis că-i butonul care-ar arunca în aer/ totul – lumea, noaptea, absolut tot:/ am strîns ochii și-am apăsat pe capacu-acela cu toată talpa”. Lumea intuită, revelația așteptată, pe care ideea de poezie vizionară o are înscrisă în codul genetic, se dovedește o păcăleală. „Nu există iluzia./ Mîntea mea e oglinda plană a lumii. Plană, plată./ Nici o zgîrietură./ Nici o viață anterioară, nici o făptură ectoplasmatică./ Nici Agarthi, nici Shambala/ nici Maya, cît despre vise/ ele sînt doar cosmetice pe nimic”.

Imaginile acestea au o forță extraordinară, însă ea vine din trecut. Forța lor se extrage tocmai din lumea pe care vor să o distrugă. De aceea, folosind o (altă) imagine, așa asemăna gestul violent din această carte cu aruncarea unei grenade într-un depozit de muniții. Un soi de paricid.

Mircea Cărtărescu, *Nimic*, poeme (1988-1992), Editura Humanitas, 2010

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU

VILI ȘEXSPIR

OANA ȘI PEPE

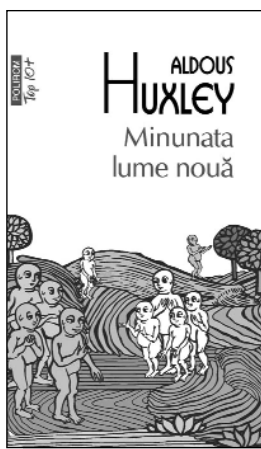
Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE AUDE LA

în fiecare vineri, de la 20.00 cu George Onofrei

SEMNALE

Aldous Huxley, *Minunata lume nouă*, ediția 2011, traducere și note de Suzana și Andrei Bantaș, colecția „TOP 10+”, 276 de pagini, 14.95 lei

Celebrul roman *Minunata lume nouă* (1932) pornește de la ideea unei societăți distopice care, pentru a-și controla cetățenii, recurge la orice subterfugiu: de la transformarea rasei umane și manipularea ei genetică, pînă la mascarea minciunii în adevăr absolut. Rezultatul este o combinație de realități orwelliene și scene din cel mai pur SF, în care cărțile sînt arse și singura cultură acceptată sînt preceptele unui conducător megaloman, în care apariția unei ediții de *Opere complete* de William Shakespeare poate duce la răsturnarea unui regim absurd, în care oamenii sînt concepuți în imense incubatoare, iar cei neatinși încă de morbul acestei „civilizații” sînt izolați în rezervații.

Magda Cărneci, *FEM*, prefață de Simona Sora, colecția „Proză”, Editura Cartea Românească, 208 pagini, 24.95 lei

Romanul *FEM* de Magda Cărneci este un volum de proză vizionară, o incursiune nonconformistă în meandrele fiziologice, psihice și metafizice ale unui personaj feminin generic, de la cea mai fragedă vîrstă pînă la prima *adultitate*. O Seherazadă contemporană îi relatează iubitului ei care o părăsește cele mai stranii și mai intime trăiri legate de creșterea ei întru feminitate. Combinație de povestire, poem în proză, analiză psihanalitică jungiană și mărturie spi-rituală, *FEM* se vrea un fel de scriere inițiativă, în afara genurilor literare curente, despre ce ar putea să însemne deschiderea emoțională a ființei umane către niveluri de sensibilitate și de înțelegere mai puțin explorate și cunoscute deocamdată.

„*FEM*-ul Magdei Cărneci – un concentrat itinerar epifanic, pornind de la «brusca aruncare în scenă», trecînd prin aventurile corpului dureros, prin iluminările adolescentine ale unei feminități matriciale și «căderea din Realitate în realitate», prin «schimbarea la trup» androgină spre maturizarea viziunii, deschiderea celui de-al treilea ochi și, în cele din urmă, fulguranta (și intransmisibilă) înțelegere a «marelui șah cu partea cealaltă» – este o livrare de sine pentru bunul uz al celor care mai caută «o magie coerentă a lumii». E o «cheie emoțională» pentru Planeta FEM, pentru acel univers feminin despre care unul dintre ultimii maestri spirituali ai vremurilor noastre spunea că e o lume în mod natural mai aproape de ființa lucrurilor.” (Simona Sora)

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu & Emil BRUMARU

Albul abandonează

Veronica D. Niculescu: În plimbare, zilele trecute, deodată se ivise gândul că ar trebui să mi se întâmple o bucurie, așa din senin. Aiurea. De parcă bucuriile și s-ar întâmpla din senin. Și uite-ol! Adunată cu palma împrejur, de pe o zi pe alta.

La a doua lectură a romanului *Murphy* de Beckett, hotărâsc să reconstitui partida de șah dintre Murphy și domnul Endon. La prima lectură – ca orice primă lectură, superficială și înșelătoare, oricât ne-am strădui – nu o reconstituisem, nici n-aș fi putut, în primul rînd din cauza notației descriptive din versiunea originală, în engleză, apoi din cauză că nimic nu m-ar fi smuls din tolăneala în poveste. Greșeală! Fiindcă partida de șah este chiar poveste. Acțiune, personaje, confruntări și eschivări, bătălii interioare. Cele patruzeci și trei de mutări spun foarte multe despre personaje, iar partida m-a făcut să rid cu lacrimi la prima punere în scenă, aseară. Mai amărui apoi.

Am jucat eu cu mine, supravegheat atent de Pupidulce (mă privea cam de sus) și de pisica pătrată (se mira turtită pe diagonală). Am luat versiunea franceză (notațiile sînt cele cunoscute nouă, de la A la H și de la 1 la 8). Am început cu gândul că joc cu albele. Eram Murphy, așa mi se părea normal; el juca întotdeauna cu albele. Și tot întotdeauna, dar cu negrele, juca domnul Endon.

Trebuie spus că cei doi se află într-un azil de nebuni, primul ca îngrijitor, al doilea ca pacient. Pacient cu fișă specială – de stat cu ochii pe el din cauza tendințelor sinucigașe („prin apnee sau orice alte căi posibile”). Murphy se simte ca peștele în apă la azil, convins că în sfîrșit și-a găsit semenii. Cu domnul Endon se crede de-a dreptul înrudit. Cu cel ce trăiește în minte, închizînd obloanele exteriorului de carne.

Murphy așază piesele în fiecare dimineață, într-un cotlon liniștit, face prima mutare, pleacă, se întoarce pentru a găsi răspunsul dlui Endon, mută, pleacă și tot așa toată ziua. Jocul trenează, uneori seara găsește piesele pe tablă în poziție foarte asemănătoare cu cea de început. Fără capturi, fără atacuri.

Și au început dansul, petrecerea, distracția în micul meu sanatoriu. Negrul face pași mici, tot pe loc. Un pas înainte, altul înapoi. Leși din tine, fuga

înapoi în tine. Albul caută să-l copieze. Nu-i iese mereu, dovadă că presupușii semeni, cei etichetați drept bolnavi psihic, sînt totuși diferiți, nimic nu se compară cu naturalețea maladivă a pasului pe loc și-a indiferenței la ce e împrejur. Adorabile turele, de exemplu cea neagră plimbată obsedant de la h8 la g8 și iar înapoi; și-n oglindă la fel. Pașii sînt ai unui dans medieval, cu parteneri care poate se tatonează (reciproc? nu, nu!), dar nu se întîlnesc cu adevărat niciodată. Pașii laterali sînt preferații. Pașii timizi înainte sînt imediat compensați de drumul iute înapoi. Astfel că piesele abia plecate se întorc acasă, însă deraind ușurele. Ușurele și foarte precis! După mutarea 27, tabla arată ca azilul: toate piesele negre sînt acasă, aliniate în pătrățelele lor, însă nebunii au luat acum locul regilor, iar regii sînt la nebuni. Căi și turele și-au schimbat locurile. Doar doi pioni se află cîte un pas înainte, lăsînd cale liberă nebunilor. Simetria este perfectă, dansul a fost de-o precizie fantastică. Degeaba albul își scoate la bătaie regina („ingeniozitatea disperării”), negrul e impasibil, își vede de dansul interior, piesele se rotesc înapoi pe pozițiile de început, ignorînd albele majore servite insistent pe tavă. În fața simetriei și calmului înfricoșător al negrului, albul abandonează.

Emil Brumaru: La un moment dat, la Dolhasca, mă apucase nebunia șahului. Nu mai citeam, nu mai scriam... Stam după-amiezi întregi în livada din spatele casei întins într-un șezlong și, mîncînd mere necoapte, refăceam, pe două table de șah, puse pe două taburete aduse din bucătărie, partidele dintre Botvinik și Tall: pe una partida reală, pe cealaltă toate variantele ce ar fi putut urma (consemnate în carte). Tall făcea mutări aparent lipsite de importanță sau provoca schimburi aiuritoare de piese inegale (ceda, de exemplu, o regină pentru un pion!), ca după aceea, peste nu știu cîte mișcări (destul de multe), să cîștige spectaculos! Chestia e că la liceul de acolo, în pauze, profesorii, rîzînd, mă băteau fulgerător, cu toată deschiderea mea siciliană! Fiindcă aveam și o carte cu Teoria deschiderilor.

Victor Rebengiuc citește din *Noaptele Patriarhului*

Luni, 11 aprilie, la ora 19.00, la Librăria Dalles din București (B-dul N. Bălcescu nr. 18), va avea loc lansarea romanului *Noaptele Patriarhului* de Tatiana Niculescu Bran, cea mai recentă apariție din colecția „Ego. Proză” a Editurii Polirom.

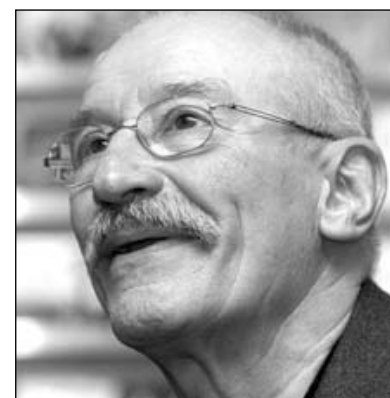
Romanul va fi prezentat de Carmen Mușat, Cornel Mihai Ionescu și Paul Cernat. Discuțiile vor fi moderate de Daniel Cristea-Enache.

Victor Rebengiuc va citi un fragment din roman.

După publicarea romanelor de mare succes *Spovedanie la Tanacu*, în 2006, și *Cartea Judecătorilor*, în 2007, Tatiana Niculescu Bran ne oferă un nou roman: *Noaptele Patriarhului*.

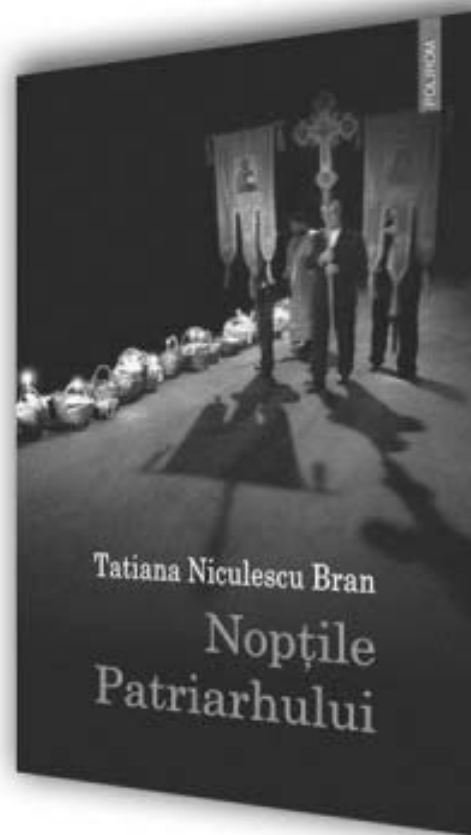
Spovedanie la Tanacu și *Cartea Judecătorilor*, în dramaturgia autoarei, au devenit piesă de teatru. Piesa *Spovedanie la Tanacu* a avut premiera la Teatrul La MaMa din New York în 2007, în regia lui Andrei Șerban.

Noaptele Patriarhului este cel mai recent titlu din colecția „Ego. Proză” a Editurii Polirom și se găsește deja în librăriile din întreaga țară. Patriarhul are nouăzeci și doi de ani, un trecut controversat și probleme cu prostata. Trăiește într-un palat, slujit ca un împărat bizantin. Noaptele îi sînt bîntuite de boală și de amintirile unei vieți închinată deopotrivă Bisericii și puternicilor zilei,

fie ei legionari sau comuniști. Zilele îi stau sub semnul urgenței: trebuie să-și asigure succesiunea în scaunul de Patriarh. Viclean și hitru, bătrînul se știe înconjurat de inși unși cu toate alifiile, gata oricînd să-i ia locul. Pe prietenii credincioși îi poate număra pe degetele de la o mîna. Tinerii din lumea lui îi detestă compromisurile politice, iar cei care au cu adevărat puterea îl amăgesc, lăsîndu-l să creadă că e stăpînul propriilor decizii. Tentaculele puterii îl înșoțesc pînă în pragul morții și chiar dincolo de ea. Va reuși Patriarhul să dejoace planurile rivalilor săi?

Tatiana Niculescu Bran a absolvit Facultatea de Litere a Universității din București și Institutul European de Jurnalism de la Bruxelles. Între 1995 și 2004 a fost redactor la Radio BBC World Service, secția română de la Londra. Între 2004 și 2008 a condus biroul BBC WS de la București. În 2010, Liternet i-a publicat piesa de teatru *Brâncuși contra SUA*, o abordare inedită a celebrului proces cu același nume intentat de Brâncuși statului american în 1926.

Se lansează *Forța femeilor în politică*

Editura Polirom și Librăria Dalles vă invită la lansarea volumului *Forța femeilor în politică*, coordonator Andreea Paul (Vass). Evenimentul va avea loc joi, 14 aprilie, începînd cu ora 18.00, la Librăria Dalles din capitală (B-dul N. Bălcescu nr. 18). Alături de coordonatoarea volumului și de cei care au contribuit cu texte la realizarea lui, vor mai participa: Emil Hurezeanu, Rodica Culcer și Corina Vințan.

Ce calități trebuie să aibă femeile pentru a

activa pe scena politică românească? Pot ele să „lupte” de la egal la egal cu omologii lor bărbați? O mai amplă reprezentare politică a femeilor ar fi benefică pentru societate, iar dacă da, cum s-ar putea crește această reprezentare? Volumul oferă un exemplu de solidaritate feminină transpartinică, urmărind să facă auzită vocea femeilor active în politica românească – și nu numai. Prima parte cuprinde mărturiile ale femeilor active în

politică: ministre, deputate, eurodeputate, senatoare, primărițe, prefecte, șefe ale unor organizații de femei, care își prezintă parcursul politic, realizările, dar și obstacolele pe care au trebuit să le înfrunte. Partea a doua este dedicată poveștilor unor femei cu succese profesionale remarcabile, dar care nu au făcut pasul în politică, deși ar fi putut excela în acest domeniu. În ultima

secțiune sînt prezente texte ale bărbaților – oameni politici și intelectuali de prim-plan –, care schițează un portret al clasei politice feminine românești.

Simply Mozart?

Am toată admirația pentru demersul tînărului violonist Alexandru Tomescu, starul actual al României, de a populariza concertele de vioară ale lui Mozart, cu inteligență, cu energie și, într-un fel, de a demitiza statura aparent inaccesibilă a unui compozitor – cu o formulă perfect aplicabilă și interpreților lui – „erau înainte de toate oameni, cu toate sușurile și coborîșurile condiției noastre. Și din prea plinul acestor trăiri, acestor pasiuni, ia naștere muzica, adevărata muzică, cea care îți atinge sufletul“. La fel, găsesc firesc ca Editura Casa Radio să-l promoveze pe disc pe Alexandru Tomescu, solistul permanent al Orchestrelor Radio. Iar succesul comercial în România al setului dublu cu patru din celor cincisecizeci de concerte de vioară de Mozart, intitulat *Simply Mozart* (ADD 263), mi se pare încurajator pentru editori.

Acestea fiind spuse, mărturisesc totuși, răspunzînd public întrebării unui prieten, că am avut reticențe să semnez discul, altfel primit prompt în martie, imediat după apariție, prin gentilețea Casei Radio și pe care l-am ascultat de mai multe ori. Și nu din vina lui Mozart sau a concertelor sale de vioară, compuse dintr-un impuls creativ, cu mînă sigură, între aprilie și decembrie 1785. Tînărul compozitor revenise la Salzburg, după încheierea Carnavalului, încununat cu succesul trăit la München, unde i se cîntase opera *La Finta*

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată“ (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Praga

Giardiniera și își făcea, aparent, speranțe într-o întoarcere și un angajament la curtea müncheneză. În puțina corespondență a anului, concertele nu sînt amintite. Referințe la ele apar însă în corespondența din anii următori, cînd Mozart se străduia efectiv să obțină o poziție la München, într-o lume aristocratică pe care o descria adesea cu umor: „Timp de trei zile, am cîntat pe dinafară numeroase piese... nu vă puteți imagina bucuria contelui Salern: el apreciază mult muzica și spune fără încetare Bravo, în timp ce ceilalți nobili prizează tabac, își șterg zgomotos nasul, își dreg vocea sau angajează o conversație...“.

În octombrie 1787, tînărul compozitor, mereu în căutare, descria bucuria unei „mici academii“, ce se derulase între orele 15.30 și 20.00, la care, după două cvintete de [Michael] Haydn, „am cîntat apoi concertele [de pian] în do, în si, în mi bemol, iar apoi trio-ul meu. Pentru a încununa totul, am cîntat casațiunea mea în si. Toată lumea a făcut ochii mari și am cîntat ca și cum aș fi fost cel mai mare violonist din întreaga Europă“.

Instructiv este răspunsul-comentariu al tatălui, Leopold Mozart, într-o epistolă sosită de la Salzburg zece zile mai tîrziu: „Nu mă miră că au făcut ochii mari... fiindcă tu însuși ignori faptul că ești capabil să cînti foarte bine la vioară atunci cînd vrei să te faci onorat și mai ales cînd accepți să cînti cu alură, inimă și spirit, da, ca și cum ai fi cel mai bun violonist din Europa. Ferește-te să cînti neîngrijit; s-ar crede

că te imaginezi, din orgoliu, un mare violonist. Mulți nu știu nici măcar că tu cînti la vioară, fiindcă din cea mai fragedă copilărie ești cunoscut ca pianist... Spune întîi: *vă cer scuze dinainte, nu sînt un violonist*; apoi cîntă cu sufletul!“.

Simply Mozart? Poate, dar sînt convins că, peste ceva ani, Alexandru Tomescu va reînregistra aceste concerte, interpretîndu-le, desăvîrșindu-le *altfel* simplitatea. Pînă atunci, să spunem că recentul disc al Casei Radio, cu „sușurile și coborîșurile sale“, a venit pe lume concomitent cu apariții și rivali remarcabili. Mă gîndesc la Integrala lucrărilor concertante pentru vioară realizată pentru Casa Pentatone (PTC S186 453) de Julia Fischer, cu excelenta Orchestră de Cameră Olandeză, condusă de regretatul Yakov Kreizberg (dispărut timpuriu luna trecută), și la cele cincisecizeci de concerte, plus Adagio-ul și 2 Rondo-uri, pe setul de CD-uri EMI Classics, ce reia înregistrările lui Frank Peter Zimmermann, cu Orchestra de Cameră Würtenberg din Heilbronn, dirijată de Jorg Faerber (Electrola Collection).

Nu îi mai aduc în discuție aici pe mai vechii maeștri ai viorii mozartiene, dar, dacă aveți ocazia, nu ratați să ascultați înregistrările lui David Oistrach, ca solist și dirijor al Filarmonicii din Berlin (EMI) și, mai ales, impecabila și superba integrală realizată de Josef Suk cu Orchestra de Cameră din Praga, în 1972, disponibilă pe CD-uri BMG/RCA Classics.

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Tentațiile anonimatului

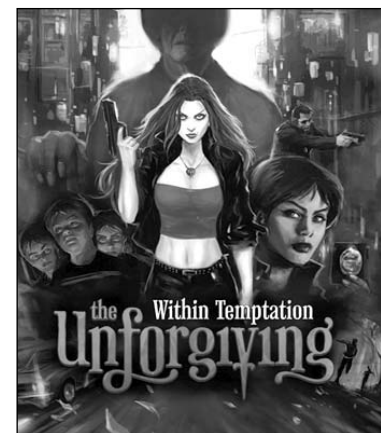
Nu voi scrie aici despre volumul cu același titlu, prin care dl. Dan Petrescu nu ieșea din anonim în (primă)vara fierbinte a lui 1990, cînd era temporar ministru și deloc anonim! Sintagma, la singular, definește ispita artistului, a cărei faimă devine uneori împovărătoare. E vorba mai cu seamă de actorii star-system-ului, marionetele de scandal, ori numele cu reală influență din showbiz. Nu e o iluzie, nici un moft: foarte multe personaje sau vedete mass media trăiesc sub o presiune ce-i împinge aproape inexorabil către acte anormale. Băutura, drogurile, sexul sînt doar adjuvante ce nu împiedică instalarea unei forme de schizoidie. Netratată la timp și corect, „ciudățenia“ devine boală în toată regula și nu mă mir cînd aflu cum ies în decor figuri dintre cele mai îndrăgite, oameni pentru care a suporta viața sub reflectoare, pe scenă sau la televiziuni, e la fel de greu ca și a suporta anonimatul. Alegerea modului nociv de trai e a lor, desigur. Dar oare spectatorii n-au nici o vină? Mulțimilor furioase, pornite să devoreze idoli precum Elvis, Beatles, Rolling Stones, Michael Jackson sau Bon Jovi, nu le revine nici un rol în instalarea paranoiei artiștilor? Mă tem că răspunsul e pozitiv. Publicul are ce vrea. Nu se spune că televiziunile n-ar da violență dacă nu s-ar cere?

Anonimatul posedă și-o altă față, ale cărei manifestări sînt etalate pe larg, cu aerul de senzație cretină, tipică „știrilor de la ora 5“. Am în vedere ceea ce publicității numesc oarecum evaziv și aseptice „viololență domestică“ (o contradicție în termeni). Cînd, trebuie să o spunem clar și răspicat, e vorba de-o manifestare a instinctului primar agresiv, tipică animalului biped numit om. Parțial (re)educat, folosind cu viclenie porțițele și permisiunile unei civilizații prea umaniste, individul e un rebut ce-și leapadă fecalele pe bunul simț și valorile uz comune. Lui nu i se cuvin egalitatea de tratament, corectitudinea politică, generozitatea celei de-a doua șanse. Așa cum fascismului doar forța armelor i s-a putut opune, și bruta umanoidă se vindecă numai prin forță. Mitul „criminalului bun“ funcționează în filme sau romane pentru cititori naivi. Admit,

și admir, cazurile cînd oameni ce-au greșit o dată s-au redresat, mai ales – iar e bine s-o spunem – sub influența și datorită credinței în Dumnezeu. Care divinitate nu-i nici opiu, nici ficțiune de înmuiat pornirile revendicative ale dezmoșteniților soartei, dar nici panaceu universal.

Scriu toate astea sub influența vizionării recentului film (de fapt, trei scurte secvențe) regizat de Joeri Holsheimer pentru și împreună cu trupa olandeză Within Temptation, lansat odată cu noul album, intitulat *The Unforgiving*. Scenariul este bazat pe un comic de Steven O'Connell, *Mother Maiden*, și conține ingredientele unui thriller din siajul lui Stephen King: mister, groază, fantastic. Scurtmetrajul, realizat în studiourile Nieuw Zuid, Amsterdam, are atmosfera peliculelor expresioniste germane din anii 1920, și acuratețea filmelor HD actuale. Narațiunea în sine pare simplă, chiar simplistă pentru cei obișnuiți să vadă nenumărate filme pline de orori. Scenografia minimalistă, laolaltă cu opțiunea pentru alb-negru, dă o senzație insuportabilă. O jumătate de zi am fost întors pe dos, realmente, de ceea ce am putut „citi“ dincolo de imagine și muzică. Povestea micului băiat ce-și vede personalitatea triplată, luptînd să scape de abuzurile anonimatului tată bețiv, nu e ușor de asimilat, mai ales fiindcă e spusă cu răceală și fără comentariu.

Inutilă agitația, fără legătură cu scenariul, a membrilor trupei. Sharon den Adel se mișcă la fel ca o interpretă pop „de succes“, fapt ce diminuează impactul poveștii. Nu prea mult. Evident că nici vocalista nu iartă aberațiile sau tentațiile aceluși fel de anonim...

Lansare de carte
Pe mâna femeilor de
Felix Nicolau

Joi, 14 aprilie, ora 19.00,
Clubul Tăranului,
Muzeul Tăranului Român
(Șoseaua Kiseleff nr. 3)

Participă:
Caius Dobrescu
Horia Gârbea
Chris Tănăsescu
Radu Voinescu

Moderator:
Bianca Burța-Cernat

CARTEA ROMÂNESCĂ

litina schrotter
PORT.ro
diversta
diversta online
POLIROM
www.polirom.ro

un nou roman de
Dan LUNGU
În iad toate becurile
sunt arse

**NU-ȚI LĂSA PRIETENII SĂ
CITEASCĂ O CARTE DE DUZINĂ**

INTRĂ PE NOUL WWW.24FUN.RO

24-FUN
CEL MAI TARE GHID ONLINE DIN ROMANIA

The World vs. Scott Pilgrim

În 2010, popcornul venit de la Hollywood a fost cam fad. Cu mici excepții, filmele care trebuiau să încânte „le grand public” au fost, în cel mai bun caz, medii și cam atît. Din acest punct de vedere, *Scott Pilgrim împotriva tuturor* a fost ca o gură de aer proaspăt.

Dragoș Cojocaru

Filmul este adaptarea unor benzi desenate cult în SUA și Canada, realizate de un anume Bryan Lee O'Malley, recompensate cu o tonă de premii, iar povestea sună cam așa:

Scott Pilgrim este un puști de 23 de ani, basist într-o trupă de amatori din îndepărtatul Toronto, pentru care dragostea nu e lucru ușor. Deși mare cuceritor, Scott suferă încă după prietena care l-a părăsit pentru un rockstar, este încurcat cu o liceeană chinezoaică de care nu prea știe cum să scape, iar în viața lui tocmai a intrat pe role frumoasa și strania Ramona. Scott se îndrăgostește de ea, dar curînd descoperă că pentru a cuceri inima tinerei are de înfruntat înainte pe cei „șapte foști prieteni malefici”.

Pînă aici, totul sună a banală poveste cu tineri.

Numai că... Cei șapte ex-prieteni au puteri de X-Meni – de la skater-ul devenit actor popular la rockstarul vegetarian (Brandon Routh – parodiindu-și rolul din *Superman Returns*), de la lesbiana ninja la diabolicul șef de casă de discuri (Jason Schwartzman). Scott însuși, jucat de un Michael Cera care arată la fel de eroic precum Woody Allen, luptă la fel de bine cu pumnii, chitara bass, sabia de samurai și își transformă adversarii în pumni de monede. Asta cînd nu fuge pe geam de amica asiatică sau se prăbușește, zdrobit, pe salteaua amicului său gay (Kieran Culkin, fratele lui Macauley) care îl pîrăște telefonic surorii sale mai rapid decît împușcă John Wayne un bandit. Că să nu pomenim de „ex”-ul indian care, în mijlocul luptei, se oprește pentru un număr de muzică și dans aerian „made in Bollywood”.

Practic, regizorul Edgar Wright – un britanic ce a dat lovitură cu excelenta comedie romantică cu zombi *Shaun of the Dead* și cu seria *Spaced* – reușește să realizeze un melanj perfect între film, comic-book și jocuri video, într-o demonstrație spectaculoasă a ceea ce poate însemna suprarrealismul în cultura geek. Cam prea „geek” – asta ar putea fi singurul reproș, mulți spectatori ar putea să scape toate referințele parodice la jocuri video sau ar putea să considere că, pînă la final, filmul dă în supradoză.

Scott Pilgrim vs. the World a debutat în aplauzele majorității criticilor (și a

regizorilor Kevin Smith și Quentin Tarrantino), dar publicul a avut ceva cu el și, în cele din urmă, în ciuda calităților sale, s-a soldat cu un eșec nemeritat la box office. De ce? Greu de spus, probabil felul în care s-a făcut publicitate filmului a fost greșit și nu a reușit să atragă în săli nici spectatorii de peste 30 de ani, nici pe cei sub 30. Culmea este că cei de la studiourile Universal au știut, se pare, că va fi un eșec, dar au susținut filmul, pe care îl consideră o reușită artistică. Un motiv în plus ca *Scott Pilgrim* să fie descoperit acum pe DVD.

Speed Racer, un film extrem de spectaculos și de bine făcut

Filmul lui Edgar Wright nu este singura producție care își permite să riște un eșec amestecînd codurile cinema-ului, benzii desenate și jocurilor video. Iată alte două exemple, care se găsesc și la noi pe DVD (altul decît transpunerile extrem de fidele ale romanelor grafice *300* sau *Sin City*).

Un foarte bun exemplu ar putea fi (atît din punct de vedere al freneziei vizuale, cît și al lipsei de succes la publicul larg) *Speed Racer*, o adaptare după un popular serial anime din anii '60, semnată de frații Wachowski.

Cei doi frați au făcut tot posibilul, cu ajutorul unor efecte vizuale extraordinare, ca un film cu actori reali să semene pînă la confuzie atît cu serialul de animație japonez, cît și cu jocurile

video. Rezultatul: un film pentru copii extrem de spectaculos și de bine făcut. Publicul și criticii n-au fost prea entuziasmați; probabil, după *Matrix*, așteptau ceva similar din partea Wachowski Bros numai că, de data aceasta, n-au mai primit Planton combinat cu kung-fu. S-a reproșat fraților că au jucat prea mult *Speed Racer* înainte de a regiza adaptarea. Un critic malițios se întreba chiar dacă acest film este producția cu cele mai mari șanse de a da dureri de cap puștilor sau, dimpotrivă, cel mai scump „art-house movie” făcut vreodată.

Un exemplu ceva mai „respectabil” din punct de vedere al succesului este un film scris, regizat și jucat de chinezul Stephen Chow în 2004. Aici lucrurile sînt clare: chiar dacă urîți producțiile cu arte marțiale trebuie să vedeți neapărat *Kung Fu Hustle*. După ce, cîțiva ani mai devreme, reușise să căsătorească cu succes artele marțiale și fotbalul, Stephen Chow reușește de data aceasta să combine kung-fu și efecte speciale cu filmele lui Tex Avery. Rezultatul e greu de descris în cuvinte. „E ca și cum Jackie Chan și Buster Keaton se întîlnesc cu Quentin Tarrantino și Bugs Bunny”, comenta popularul critic Roger Ebert. Păcat că acest rezultat nu a contat suficient cît Stephen Chow să realizeze, așa cum era vorba, remake-ul de la *Green Hornet* care a fost, în schimb, transformat într-un talmeș-balmeș suspect sub semnătura lui Michel Gondry.

Și mă cere mamă, cere...

Pentru cei familiarizați cu poetica lui Silviu Purcărete era de așteptat ca regizorul să monteze *D'ale Carnavalului* de I.L. Caragiale. Atracția estetică pentru farsă, pentru lumea bilciului, hedonismul carnavalului, al încurcăturilor și anecdotiei, chef de a mișca în scenă distribuții numeroase sînt trăsături distincte pentru stilul artistului.

Probabil medita de mai multă vreme, discret, așa cum obișnuiește, la proiect, așteptînd timpul și trupa potrivite. Le-a găsit la Sibiu, unde a izbîndit și cu alte ocazii, oferind, pe 1 aprilie!, o premieră la care am rîs cum n-am mai făcut-o de multă vreme la teatru. De la *Pyramus & Thisbe* de la Odeon, încoace. Partizan al textului clasic, Purcărete l-a respectat cu fidelitate și pe al lui Caragiale, pînă la punct și virgulă, ridicînd pe fundamentul verbal un spectacol ale cărui invenții se originează în replici. Mizanscena e perfect sferică: din culise dă *marche-arrière* un camion de unde figuranții scot la iveală elementele de decor care mobilează activ spațiul de joc, iar la final totul este strîns și evacuat în același mod. E un anunț subînțeleles de genul „Vine cirul!” și chiar vine, desfășurîndu-se vreme de aproape două ore, echipa expunînd cu firesc și plăcere o sarabandă de întîmplări hazlii. Convingător în regie e faptul că reprezentăția pune în valoare litera autorului, comicul piesei, dar îl și adăunează cu mijloace tipic spectaculare. Succesiunea de trădări în amor din mica lume de mahalagii scăpătați e localizată în „frizăria model Nae Girimea”, epicentrul cutremurului carnavalesc din care finalmente nimeni nu iese în pagubă emoțională. Silviu Purcărete a fost extrem de atent la toate intențiile piesei și le-a evidențiat cu rigoare și acuratețe. Desenul scenic e precis, nici un detaliu nu e în plus ori în minus. Entropia sărbătorii populare la care ne face parteneri e gestionată cu exactitate, cu grijă la amănunte. E, finalmente, un portret de grup al unei lumi definite prin decalajul dintre ceea ce este cu adevărat și ceea ce se străduiește să pară. Lumea aceasta așază covoare persane direct peste pămîntul lutos, un strat gros pe întreaga scenă, poartă încălțări și haine scumpe, dar se descaltă la intrarea în frizerie căci se simte mai bine în pîslari sau gumari. Berile, mirosul de mici, mîncatul recuzitei consumabile (cîrnați, ceapă, caș, ridichi, varză călită) sînt pe bune, nu mimate, completînd realismul original. Există cîteva momente antologice în spectacol, unul dintre ele fiind

DATUL ÎN SPECTACOL

Oltița CÎNTEC

FOTO: Costin Cherașoiu

apariția lui Nae Girimea (Nicu Mihoc), evocînd stilistica comediilor mute: costum elegant, cu o mustăcioară à la Charlot, traversează scena agale, pozează spre public cu un zîmbet de fante, accesoriat cu o combină muzicală albă, din boxele căreia răsună acordurile „Castei Diva” din *Norma* lui Bellini! „Curat ca la Norma”, va spune ceva mai tîrziu, cînd arbitrează meciul Mița-Didina, împrejurare în care capacul mini-combinei se deschide precum gura unei soprane și încep să răsune niște acute semnificative pentru confruntarea amantelor!

Ritm și vivacitate

Cunoscuta creativitate a lui Purcărete nu se dezmente nici acum, fiecare secvență a spectacolului uimindu-te prin ceva. Parodic, Crăcănel (Adrian Matic) fugărește din mulțimea prinsă în sărbătoare, un copil costumat exact ca Pampon (Constantin Chiriac), defulîndu-se astfel pentru inegalitatea fizică și chelfăneala încasată anterior; Mița Baston (Ofelia Popii) e o republicană împiedicată, ba primind o ușă în cap, ba poticnindu-se în denivelările soluului și căzînd, ba fiind aruncată în maldărul de nylon strîns de gunoieri; legătura ei cu Nae e electrizantă, la propriu, din atingerea lor sărînd scînteii; Didina Mazu e multiplicată cu trei (Cristina Ragos, Raluca Iani, Serenela Mureșan), sugerînd pofta insatșiabilă de amante a frizerului și satisfăcînd tentația de coralitate a regizorului; masivul Pampon înghite cîte-o pastilută, vulnerabil la alergături și situații de

criză, căci „sufăr de bătaie de inimă”; Crăcănel e asortat vestimentar cu Mița, purtînd blănuri identice, numai că, în nebunia carnavalului, deșiratul o îmbracă pe cea de mărime mică, devenind încă și mai caraghios. Corul, nelipsit din montările lui Purcărete, e compus aici din participanții la sărbătoarea populară și din mica orchestră, „D'ale band”, ce susține instrumental un fragment de calitate de hit, căci, deși simplu, de doar cîteva măsuri, nu ți-l mai poți scoate din cap!

Autentic efort de echipă, *D'ale Carnavalului* mai are o calitate esențială, omogenitatea. Partea scenografică, cea actorească, coloana sonoră se sprijină reciproc, constituind un material scenic unitar. Joaca improvizatoare a fost fecundă. Scenografia lui Dragoș Buhagiar e dinamică, spațiile se nasc succesiv, în funcție de nevoile acțiunii teatrale, sînt multiple, se metamorfozează. O ușă banală, un scaun de frizerie, un grătar, niște lăzi cu sticle ori trei-patru mese au capacitatea de a delimita și defini perimetre distincte, pasînd publicului sarcina completării prin imaginație. Muzica lui Vasile Șirli e, ca întotdeauna, un univers sonor în suportul celorlalte.

Deși găunoase, personajele caragialești din spectacolul sibian își devin simpatice. Așa le trata și autorul lor, fără concesi, dar cu atașament, invitîndu-ne să rîdem de ele, de fapt, cu ele, și să le iertăm. Tot astfel le înfățișează și Silviu Purcărete, utilizînd nota potrivită de abordare. *D'ale Carnavalului* are ritm, vivacitate, te ține prins pînă la final. Cînd îți pare rău că se sfîrșește.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBI

Poker

Unii oameni se cheamă cartofori.

Nu pentru că ar avea vreo pasiune vinovată pentru cartofi, ci din mult mai riscantul motiv că joacă poker pe bani. Există cartofori norocoși, dar norocul lor se bazează invariabil pe ghinionul și paguba celorlalți. Dacă nu joci pe bani, nu ești.

lată-mă la o masă verde, încojurat de amici transformați brusc în adversari. Jetoanele au fost împărțite, iar noi căutam să expunem fețe impasibile, pentru ca nici cel mai sfredelitor ochi să nu pătrundă taina ce-o țineam în mîna. Sigur, veți spune că dacă nu e pe bani nu are miză, dar are. Se joacă pe onoare și orgoliu. Am pierdut pentru început cam jumate din capitalul de fise, lucru care m-a enervat teribil, mai ales că Mișu era în zi de grație și cîștiga tot. Deodată fața mi s-a luminat ca unui copil în fața chioșcului de dulciuri. Aveam doi popi.

Plusez, calculez, pufnesc a pagubă (să nu intuiască Mișu), mă scarpîn în cap și iar plusez. Ceilalți se dau bătuți, rămîn doar cu el. Și el plusează în continuare. Stai, că te-am prins, la naiba să te ia! Și ridic miza la tot ce aveam, el plătește, astfel că ne băteam acum pe un muntșor de jetoane multicolore în valoare totală de 305 puncte. Arată, să văd ce ai!

Din mîna lui odioasă îmi zîmbeau ceilalți doi popi. Egalitate. Fatalitate. Se distribuie

prada în mod egal. El 150, eu 150, rămînea de împărțit fisa de 5 puncte. Cică să-i iau eu, că el oricum are mai mult. Jignire absolută. Mă ridic, îi trag o înjurătură de care nu sînt mîndru și propun soluția extremă: să ne batem. Cine cîștigă ia 5 puncte. Pumni și picioare, fără zone intime și obiecte ajutătoare.

Lumea a zis că am fost egali, cu toate că de felul meu mă coagulez greu și sîngerez repede, dar și dintele spart al lui Mișu a cîntărit destul de mult în această remiză.

Juriul ad hoc a propus pe rînd: flotări contracronometru, skandenberg, tracțiuni la bara de bătut covoare. Totul s-a terminat la egalitate, numai că 5 tot nu se împărțea la doi. Concurs de alergare, spuse Costel. De la Palatul Culturii pînă la Casa Studenților.

Epuizați de pumni, flotări și tracțiuni, ne-am aliniat la start. Posesor de pistol cu gaze pentru autoapărare, Costel pocnește startul. În dreptul Mitropoliei aveam un ușor avans, dar pe la Casa Modei începusem să mă înmoi. Oare voi pierde? Nu puteam să cedez chiar acum, așa că i-am pus omului o piedică à la Chivu, fapt care l-a făcut total indisponibil pentru finiș. Da, am cîștigat prin viclenie, dar pokerul nu înseamnă doar noroc la cărți, ci strategie și asumare de risc.

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”.
Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu
„Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună
cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/214.100, 0232/214111, fax: 0232/214111

Senior editor:
Lucian Dan Teodorovici

Redactor-șef:
George Onofrei

Redactor-șef adjunct:
Anca Baraboi

Secretar general de redacție:
Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr),
Emil Brumar, Dragoș Cojocaru, Radu Pavel
Gheo, Veronica D. Niculescu,
Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu.

Carte:
Doris Mironescu, C. Rogozanu,
Bogdan-Alexandru Stănescu, Codrin Liviu
Cuțitaru, Daniel Cristea-Enache, Florin Irimia,
Bogdan Romaniuc.

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului »
Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu.
Film: Iulia Blaga. Teatru: Oltița Cîntec.

Caricatură:
Lucian Amarii (Jup).

Grafică:
Ion Barbu.

TV:
Alex Savitescu.

Actualitate:
R. Chiruță, Veronica D. Niculescu,
Elena Vlădăreanu.

Publicitate: tel. 0232/252294

Distribuție: Mihai Sărbu, tel. 0232/271333.
Media Distribution S.R.L., tel. 0232/216112

Abonamente: tel. 0232/214100

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru
3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei
(690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA

Luiza VASILIU

Scări

Prin octombrie anul trecut, m-am încălțat cu șoșonii de lână împletțiți de o prietenă, am luat două pahare în mîna stîngă și telefonul în mîna dreaptă, și am coborît scările de lemn lăcuit care duc de la mansardă spre living. „Am coborît” e doar un fel de-a spune. De fapt, am alunecat chiar pe prima treaptă și-am tot căzut pînă am ajuns jos, cu mîna dreaptă destul de zdrențuită de un pahar spart. Pe la 17.00 și ceva, stimabilul Denis Diderot s-a dus în vizită la ministrul Necker și, în timpul discuțiilor savante de la masă, cineva i-a aruncat niște vorbe la care Diderot n-a avut, pe moment, replică. Pentru că, explică el: „omul sensibil, așa cum sînt și eu, copleșit de obiecția care i se aduce, își pierde capul și nu-și mai revine decît după ce-a coborît scările”. Adică după ce-a plecat de la întîlnirea cu pricina. De-atunci, francezii spun că ai *l'esprit de l'escalier* dacă replicile scilpitoare îți vin mereu prea tîrziu. Nu înseamnă că ești prostănac, ci puțin cam încet. În engleză, expresia apare de-abia la 1911, pe dos (deci ironic), în *Zuleika Dobson*, de Max Beerbohm: „Ce ar fi trebuit el să spună? S-a rugat, în timp ce-o urma pe scări pe tînăra victorioasă, că o să i se întîmple *l'esprit de l'escalier*. Din păcate, n-a fost cazul”. În română, *l'esprit de l'escalier* ar fi *mintea de pe scări*. Dacă ți se întîmplă să ai, uneori, mintea cea de pe urmă, de ce să n-ai și mintea de pe scări? Eu, de exemplu, după ce-am căzut, am rămas fără replică pînă a doua zi dimineață. În cazuri dintr-astea, internetul a găsit o soluție: site-ul <http://www.jamesedmunds.com/shoulda/> adună sub eticheta „ce-ar fi trebuit să spun” tot felul de istorii ale unor indivizi care, întorcînd pe toate părțile o situație penibilă în care au fost puși, descoperă pînă la urmă ce-ar fi trebuit să spună în momentul respectiv pentru ca audiența să fie iremediabil cîștigată de partea lor. Oricum, dacă nu vrei să vă pierdeți capul înainte să fi coborît scările, iar dvs. să fi suferit o înfrîngere dureroasă, vă recomand textul *Instrucțiuni pentru a urca scările* al lui Julio Cortázar, căruia i-am trimis o scrisoare acum o lună și ceva. Încă mai aștept răspuns.

ISSN 1584-8272

9 771 584 827000 309

Periferic — de Bogdan George Apetri.
Cu: Ana Ularu, Ion Sapdaru, Andi Vasluianu,
Ioana Flora, Mimi Brănescu

Un debut care numai periferic nu este

FILM

Iulia BLAGA

Bogdan George Apetri are în spate un traseu interesant. A studiat Dreptul la Iași, a și profesat avocatura (drept penal), primul caz fiind un viol în grup, iar al doilea furtul unei vaci. Știa că vrea să facă film încă de la 18 ani, dar s-a considerat prea tînăr și s-a gîndit că e bine să se mai coacă.

După un an de avocatură, dorind și o altfel de viață decît cea pe care apucase s-o guste la Iași, a plecat în 2001 la New York unde a început un master în Regie și Imagine de film. Columbia University l-a primit, deși

nu avea pregătire artistică (așa cum i-a primit și pe alții). A făcut niște scurtmetraje în timpul școlii (prezentate și premiate la festivaluri), iar după ce a terminat masterul a rămas la New York (împreună cu soția sa, tot ieșeancă). În 2010 a produs un lungmetraj american, *3 Backyards*, semnat de Eric Mendelsohn, recompensat cu Premiul de regie la Sundance, cel mai important festival de film independent. Între timp filmase primul său lungmetraj în calitate de regizor, *Periferic*. Un film românesc, deși produs de firma bucu-reșteană Saga Film împreună cu un coproducător austriac, Aicholzer Filmproduktion.

Un pariu cîștigat

Periferic a fost, inițial, un scenariu scris de mai multă vreme de Cristian Mungiu și Ioana Uricaru, care trebuia să fie făcut de un alt regizor. Cînd Saga Film i l-a propus lui Bogdan George Apetri, acestuia i-au rămas în cap mai multe scene. A acceptat și, împreună cu Tudor Voican, a rescris scenariul într-o proporție foarte mare. Ce vedeți acum e o poveste – care se poate petrece oriunde, nu doar în

România – despre o prostituată care în timpul unei permisi de la închisoare vrea să-și scoată copilul de la orfelinat și să fugă cu el din țară. Unitatea de timp – toată acțiunea filmului durează 24 de ore – l-a atras pe regizorul coscenarist, deși povestea implica locații multe și pulverizarea producției. Apetri cîștigă pariul pus cu un subiect nu foarte original și cu tot ce presupunea d.p.d.v. dramaturgic unitatea de timp, pentru că reușește un film care pleacă din materia mustoasă a neorealismului, dar își găsește propria voce. E un film care te face curios să afli care e povestea acestei tinere femei – ce relație are cu peștele ei, de ce a intrat în pușcărie sau ce se va întîmpla cu ea pînă la sfîrșit – și care ți-o face și simpatică pe sumbra Matilda (întruchipată de Ana Ularu, actriță care peste cîteva decenii ar putea interpreta eroinele din *Fefelega* și *Baltagul*). Pe baza unui scenariu fluent și bine ritmat, regizorul Apetri nu își lasă spectatorul să caște. El vedește nervul unui cineast american altoit peste o tulpină de trestie gânditoare (de Copou!). Fără urme de melodramă, povestea îți arată răutatea contemporană în

acțiune (tot ne minunăm pe site-uri că s-a stricat nația), dar îți inoculează și un gînd cumplit: copiii de azi, care fumează (la orfelinat) în timp ce se uită la desene animate, sînt generația de mîine a țării. Am înțeles că prea puțin a mai rămas din Mungiu în film, dar, fără să-și fi propus, *Periferic* devine un fel de continuare în timp a filmului acestuia, *4 luni, 3 săptămîni și 2 zile*.

Bogdan George Apetri